

Eftim Kletnikov

STUDENEC RANE

Izbrane pesmi

KNJIŽNA ZBIRKA
POEZIJE

e-60

Eftim Kletnikov

STUDENEC RANE

© 2010, Eftim Kletnikov

Slika na naslovnici:

Dimitar Malidanov, *Listenje*, 1993, suha igla

Tiskana izdaja knjige je izšla leta 2010

ISBN 978-961-6519-50-2

Eftim Kletnikov

STUDENEC RANE

Izbrane pesmi

Izbor, prevod in spremna beseda

Veno Taufer

En dan z novimi pesmimi Kletnikova

Georgi Stardelov

Ljubljana

2020

Elektronska knjižna zbirka

e-60

Urednika zbirke *Gorazd Kocijančič* in *Vid Snoj*

Eftim Kletnikov

STUDENEC RANE

Izbor, pr preved in spremna beseda *Veno Taufer*

En dan z novimi pesmimi Kletnikova *Georgi Stardelov*

Oblikovanje elektronske izdaje *Lucijan Bratuš*

Izdajatelj

Za KUD Logos *Mateja Komel Snoj*

Ljubljana 2020

Elektronska izdaja e-60

Elektronski vir (epub, pdf)

Način dostopa (URL):

<http://www.kud-logos.si/e-knjige/>

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili
v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID=31609347

ISBN 978-961-7096-66-8 (epub)

ISBN 978-961-7096-67-5 (pdf)

KAZALO

12	Над Негрево извира Извор
13	Nad Negrevom je Izvir
14	Окото на Темниот го гледа мртвото девојче на воденичарот
15	Oko Temnega 1–6
26	Ноќна свадба
27	Nočna svatba 1–2
30	О златни руди на ридовите
31	O zlate rude hribov
32	Рамнотежата на песната
33	Ravnotežje pesmi
34	Пастирот
35	Pastir
36	И јаболкото се брани
37	Tudi jabolko se brani
38	Петелот што се таи
39	Petelin, ki se skriva
42	Црвениот крик на момчето
43	Rdeči krik fanta
44	Градот и секирата
45	Mesto in sekira 1–4

48	Откопан град
49	Odkopano mesto
50	Мртвиот град под снегови
51	Mrtvo mesto pod snegom
54	Гостинот што дојде
55	Gost, ki je prišel
58	Дојденецот
59	Prišlek
60	Камен град
61	Kamnito mesto
62	Се гради нова куќа
63	Gradi se nova hiša
64	Отсонувана прошетка крај изворот
65	Odsanjan sprehod pri studencu
74	Триок
75	Trook
78	Книга
79	Knjiga
80	Глава и камен
81	Glava in kamen
84	Лов
85	Lov
86	Есен во шумата
87	Jesen v gozdu
90	Неолит, напукнат сад
91	Neolitik. Počena posoda
94	Де профундис
95	De profundis
98	Зрнце песок
99	Zrnce peska

- 102 Рибино јато
103 Ribja jata
104 Разговор со Хелдерлин
105 Pogovor s Hölderlinom
108 Туѓинец
109 Тујес
110 Секавање на пракриот
111 Spominjanje na prakrik
112 И каменот има судбина
113 Tudi kamen ima usodo
114 Глина
115 Glina
116 Ева повторно во Едем
117 Eva ponovno v raj
118 Уривање на рајското дрво (*На Климе Коробар*)
119 Podiranje rajskega drevesa (*Klimetu Korobarju*)
120 Мумија (*Лувр. Париз*)
121 Mumija (*Louvre. Pariz*)
122 Посета
123 Obisk
- 124 **Тој провев космички** (*Избор од стихозбирката*)
Тој провев космички (*На Фимка*)
125 **Ta kozmični prepih** (*Izbor iz zbirke*)
Ta kozmični prepih (*Fimki*)
126 Пред трети петли
127 Pred tretjim petelinom
128 Праг
129 Prag

130	Сон (<i>На Цвета Котевска</i>)
131	Sen (<i>Sveti Kotevski</i>)
132	Света Птица (<i>На Даче и Трајче Јанчевски</i>)
133	Sveta ptica (<i>Dači in Trajčetu Jančevski</i>)
134	Свирката на Кришна
135	Krišnova piščal
136	Химна за дрвото
137	Himna za drevo
138	Сè има своја бездна
139	Vse ima svoja brezna
140	Чаша млеко. Благодарница
141	Čša mleka. Zahvalnica
142	Хераклит
143	Heraklit
144	На сртот на зората
145	Na hrbtu zarje
146	Се спуштило ниско сонцето во опелото
147	Sonce se je spustilo nizko v pogrebne molitve
148	Камен. Име
149	Kamen. Ime
150	Ја гледам карпата сура
151	Gledam mračno steno
152	Легенда за каменот
153	Legenda o kamnu
154	Межник
155	Mejnik
156	Како каменот во темелот си ти
157	Kakor kamen v temelju si ti
158	Размена
159	Menjava

- 162 Глава и перница
163 Glava in blazina
164 Дланка и камен
165 Dlan in kamen
166 И кога е перницата од перје
167 In ko je blazina iz perja
168 И каменот сур крај патон
169 Še kamen mračen ob poti
170 На распаке
171 Na križišču
172 Рид. Глава. Цвеке
173 Hrib. Glava. Svetje
- 174 Студена секунда
175 Ledena sekunda
176 Заноќив еднаш
177 Zatekla me je noč
178 Откако виде
179 Odkar je videl
180 Ангелот од Курбиново
181 Angel iz Kurbinova
- 187 *Georgi Stardelov*
En dan z novimi pesmimi Kletnikova
- 207 *Veno Taufer*
Eftim Kletnikov: Sreča(vanje) v harmoniji

Кладенецот на раната

STUDENEC RANE

Над Негрево извира Извор

Над Негрево извира Извор,
доаѓа од непознаени длабочини,
и темелот на Нашата Куќа
има воден камен.

Низ диво цвеќе, смреки, шибје,
се провира несонуван блесок,
и светка Сè наоколу
како да станало огледало
лицето на мајка ми.

Рудите низ кои дотекува водата
одбиваат да станат оружје,
бидејќи се Прстен
на раката од Оние
кои од подземни го хранат
големото весло на љубовните галии.

Над Негрево извира Извор;
сите празни стомни го сонуваат,
а мене, кога заминувам да љубам,
ми зажуборува меѓу усните.

NAD NEGREVOM JE IZVIR

Nad Negrevom je Izvir,
priteka iz neznanih globin
in temelj naše hiše
ima vodeni kamen.

Skoz divje cvetje, smreke, grme
se prebija nesanjani blesk,
in Vse naokrog se blešči,
kakor da se je spremenil v ogledalo
obraz moje matere.

Rude, ki se skozi pretaka voda,
nočejo postati orožje,
zakaj one so Prstan
na rokah Tistih,
ki hranijo pod zemljo
veliko veslo ljubezenskih galej.

Nad Negrevom je Izvir:
o njem sanjajo vsi prazni lončeni vrči,
meni pa, ko odhajam, da bi ljubil,
zažubori med ustnicami.

Окото на Темниот го гледа мртвото девојче на воденичарот

1

Окото на Темниот го гледа, успано,
мртвото девојче на воденичарот.
Тоа спие на темелите на воденицата.
Скришно една ѕвезда далеку се сјае.
Таа знае. Лицето го памети;
Но Темниот ја претава темнината,
постојано како каменот што трае,
и варди да не капне ниту капка лач
во сонот морен што го љуби;

Темно море му го намовнува бакнежот.
Но сал окото го милува девојчето.
Тоа, пак, на замин, ги оставило усните
да дозреваат, под светлина, во житата:

(ќе има осветлена храна и за Оние,
кои ќе се родат среде луњата на ноќта,
во празни домови и ненадгледани од Бога.)

OKO TEMNEGA

1

Oko Temnega gleda, uspavano,
mlinarjevo mrtvo deklico.
Ona spi v temeljih mlina.
Neka skrita zvezda sije daleč.
Pozna jo, spominja se obličja;
ampak Temno preлива temo,
vztrajno, kakor je vztrajen kamen,
in pazi, da ne kapne niti kapljica žarka
v utrujeni spanec, ki ga ljubi;

Temno morje mu z mahom obrašča poljub.
In samo z očesom boža dekle.
Ta pa je pustila, ob odhodu, ustnice,
da dozorijo, pod lučjo, v žitu:

(tako bo obsijana hrana tudi Tistim,
ki se bodo rodili sredi nočnega viharja,
v praznih domovih in od boga zapuščeni.)

Окото на Темниот го заградило
сонот на девојчето со црно цвеќе.
Воденичарот го пуштил како ѕвезда Деница
гласот во мрачнината. Светка болката.
Лелекаат со зрачен глас и каменот и водата.

И воденицата, од жал, го оставила житото,
па мракот, саноќ, сал во светлина го меле:
напира, бистра, жилата на Изворот и шуми,
пее во темниот корен на соѕвездијата;

Но девојчето, неразбрано, спие во црнината,
од заљубената сеница на Темниот,
над чија наразена длабочина, понекогаш,
блеснува сал крошната на Месечината.

Сал тогаш воденичарот девојчето го гледа:
Темниот му бере јаболки од сребро:
тоа станува, ги зема долу ситата и сее.
Меси леб за мртвите. Но, наеднаш, брашното е снег
што почнува над воденичарот да вее.

Oko Temnega je ogradilo
dekletov sen s črnim cvetjem.
Mlinar je spustil kot zvezdo Danico
glas v mraku. Sveti bolečina.
S svetlim glasom žalujeta kamen in voda.

Še mlin je, od žalosti, zapustil žito,
pa tema, z nočjo, samo v luč melje:
napada, bistra, žila Studenca in šumí,
poje v temni korenini ozvezdja;

A deklica, nerazumljena, spi v črnini
zaljubljene zenice Temnega,
nad katere okuženo globočino, včasih,
se zablešči samo krošnja mesečine.

Samo takrat gleda mlinar deklico:
Temno mu nabira srebrna jabolka.
On pa se vzdigne, sname sito in seje.
Mesi kruh za mrtve. In nenadoma je moka sneg,
ki ga začne mesti nad mlinarja.

Темниот му бере јаболки од сребро.
Но девојчето е мртво. Молчи سماјно.
Само усните во житата, ене пламтат,
му дозреваат и пукаат под Сонцето,
оставени во мигот кога, двај,
зад свеста сал Свршеникот се вестеше.

Прозрачен, Тој тогаш немаше
ни цврсто лице, ниту облик;
Не дрво силно што го нишаат ветровите
а ветер што се вообличува во дрво.
Беше отсјај само, водена гранка,
идна јатка на плодовите.

Temno mu nabira jabolka iz srebra.
Ampak deklica je mrtva. Zgroženo molči.
Samo oči v žitu, glej, plamtijo,
dozorevajo in pokajo mu pod soncem,
zapuščene v hipu, ko se je komaj
za zavestjo Zaročenec obetal.

Prozorni On nima niti
trdnega obličja niti oblike:
ni mogočno drevo, ki ga zibljejo vetrovi,
marveč veter, ki se v drevo oblikuje.
Bil je le odsev, vodna vejica,
prihodnje jedrce plodov.

Ни Свршеникот не ја виде Неа,
но самотен, ќе се присети по времиња.
Знакот сам ќе пламне, ќе се јави:
ќе ѝ го препознае бакнежот во житата
и ќе ја здогледа како жена
во зрната, налактена на плодноста:

ќе го оврши житото во сонот
и ќе го испече лебот на нагореното срце.
Потоа ќе посака нешто да им каже на корењата.
испружен во тмајот нема да се разбуди:
ќе ги размени говорот и телото
за нежната тајна на семињата.

4

Tudi Zaročenec je ne vidi,
vendar se je bo, samotni, spominjal v času.
Vzplamtelo bo samo znamenje, se pokazalo:
spoznal bo njen poljub v žitu
in jo bo opazil kot ženo
v zrnu, s komolci naslonjeno na plodnost:

Omlatil bo žito v snu
in spekel kruh na ožganem srcu.
Potem si bo zaželel povedati nekaj koreninam.
Zleknjen v temoti se ne sme zbuditi:
govorico in telo bo zamenjal
za nežno skrivnost semen.

Столетија ќе слетаат врз лицето
на Ангелот во македонските цркви.
Зад клепките на смртта, од север,
ќе задува. Снег ќе завее над горите.
Од покривот, ќе слегне студот во темелите.
Но лебот, негибнат, ќе остане.

Оние што ќе пристигнат, премрзнати,
во гладното време на сеприсутната зима,
ќе го вкусат, богато ќе се нахранат,
а потоа, оснажени, ќе најдат пат во мракот
и ќе ја приготват обновата на Пролетта:
Славењето ќе им даде насока кон Зракот.

Stoletja se bodo spuščala na obličje
Angela v makedonskih cerkvah.
Za vekami smrti, s severa,
bo začelo briti. Sneg bo zavel nad gorami.
S strehe se bo spustil mraz v temelje.
Vendar kruh, negiben, bo ostal.

Tisti, ki bodo prišli, premraženi,
v lakotnem času vsenavzoče smrti,
ga bodo prigriznili, se obilno nahranili,
potem pa, okrepcani, bodo našli pot v temi
in bodo pripravili obnovo Pomladi:
Praznovanje jim bo pokazalo pot k Žarku.

6

Секое дрво ќе си ја познае семката;
ќе плисне цутјето и на гробовите,
разлистени ќе слезат ѕвездите во водите.
Но, како го преобразува Ружата тмајот
и двајцата со вечна детска лика што се, долу,
и нема да прашаат кај, тоа, грмнал сјајот.

Ги теши Темниот со стеблото месечево.
Им носи јаболки од сребро -
и додека ги бере, по некоја од нив
се сронува и паѓа чудно сина,
врз нашите усни што ги пали пламен жив...
Или тоа, само, миговите сини сино минат?

6

Vsako drevo bo poznalo seme;
zapljusnilo bo cvetje tudi nad grobovi,
polne listov se bodo spustile zvezde v vode.
Ker pa vesta, kako spreminja Roža temnoto,
tudi Dvojčka z večno otroško podobo, ki sta spodaj
in ne smeta nič vprašati, je torej zagrmel sijaj.

Temno tolaži z mesečevim deblom.
Prinaša jabolka iz srebra -
in medtem ko jih nabira, se kakšno jabolko
odtrga in pade čudno sinje,
na naše ustnice, ki jih žge živ ogenj ...
Ali pa so to zgolj sinji hipi, ki minejo sinje?

Ноќна свадба

1

Невестата е плодна од Убавина.
Сок се полнат Неговите прсти.
И плодовите, самрачни, на гозбата
напрснуваат под пената и сјајот.
Во отвореното дно од Семката
испловува, се ниша сликата на Рајот.

И мракот покажува пукнатина од ѕвезди.
Сè проблеснува. Само кон полноќта
свирачите губат правец. Одненадеж
им расне вратот, пламнува во шибјак челото,
им пушта темен корен устата,
таму кај ѝ стана земја Нејзе телото.

Ги држат волци инструментите.
Невестата трепнува, подотвара клепки,
но сеќава оти смртта ѝ е мила:
и словат нешто скришно каменот и водата
додека ја љуби тмајот Убавината.

NOČNA SVATBA

1

Nevesta je plodna od Lepote.
Sok polni Njegove prste.
In plodovi, temačni, na gostiji
se razletavajo pod peno in bleskom.
V odprtem dnu Semena
izplava, se ziblje podoba Raja.

V mraku se prikaže razpoka zvezd.
Vse se zablešči. Le okrog polnoči
muzikanti izgubijo smer. Nenadoma
jim zraste vrat, čelo jim izbruhne v goščavo,
usta jim poženejo temno korenino
tam, kjer ji je Njeno telo postalo zemlja.

Volkovi držijo inštrumente.
Nevesta vztrepeta, vzdigne veke,
vendar čuti, da ji je smrt mila:
skrivaj ji nekaj rečeta kamen in voda,
medtem ko tema ljubi Lepoto.

Саноќ листа млада фиданката во црните шуми.
Го гони саноќ Кралот Шумски мракот од зеницата.
Гаснат свирките, лесно прскаат пупките,
но некаде на друга ѕвезда фрла стебло Јаболкницата.
Расчаталено, пред зори, та замирисува на потокот
што избива на местото од Свадбата,
но некој почнува да дише длабоко под земјата,
и додека се љубиме, седнати до изворот,
се рони нежно цутјето и паѓа
на нашите лица слегнати во водата.

Vso noč poganja liste mladika v črnem gozdu.
Vso noč Gozdni Kralj preganja temo iz zenic.
Ugašajo piščali, zlahka pokajo popki,
a nekje na drugo zvezdo jablana vrže steblo;
razvejano, pred svitom, to zadiši nad potokom,
ki privre na dan tam, kjer je bila Svatba,
vendar nekdo začne globoko dihati pod zemljo,
in ko se ljubiva, sedeč ob Izviru,
se osiplje nežno cvetje in nama pada
na obraza, ki sta se spustila v vodo.

О златни руди на ридовите

О златни руди на ридовите,
венчален поток што минува
под олтарот на несосидана црква
и надве што се дели
во бакнежот на неродените љубовници...
Низ едната делница ја спушта лаѓата
ведриот Бог на свадбата,
низ другата - неговата темна прилика
која само во смртта го дарува Прстенот.
Го дарува и на неговиот златен раб
поставува Ангел
да внимава да не се прелее
силниот сон на невенчаните мртовци
во трошниот сад на нашата крв.

O ZLATE RUDE HRIBOV

O zlate rude hribov,
svatbeni potok, ki teče
pod oltarjem nezgrajene cerkve
in se deli na dvoje
v poljubu nerojenih ljubimcev...
Po eni polovici spušča ladjo
vedri Bog svatbe,
po drugi - njegova temna podoba,
ki samo v smrti daruje Prstan.
Daruje ga tudi njegovemu zlatemu robu,
postaja Angel,
da pazi, da se ne razlije
mogočni sen neporočenih mrtvecev
v prepereli žili naše krvi.

Рамнотежата на песната

Ако во секој вокал
постои патека темна,
патник, одаја и кревет,
ако на дното
бескрајно притиска одер,
тогаш е тешка Песната
и двај дише.

Таа е длабока,
(Риба?)
но повтува височина
(Птица? -
или Риба-Птица?)

На средина
еден зелен ангел -
Дрво што расте и пее
восхитено
од Рамнотежата.

RAVNOTEŽJE PESMI

Če v vsakem vokalu
je temna steza,
popotnik, izba in postelja,
če na dno
neskončno pritiska oder,
potem je težka pesem
in komaj diha.

Ta je globoka,
(Riba?)
vendar hoče višino
(Ptica? –
ali Riba–Ptica?)

Na sredi
zelen angel –
Drevo ki raste in poje
očarano
od Ravnotežja.

Пастирот

Клокоти синиот водопад на небото
како да се распеала
бистрата свест на пастирот
низ која, стежнато од ведрина,
сјурува птичје јато –
божјата мисла
што пушта крило над колибата и ведрото,
а потоа, стреловито, минува
низ вимето на стадото
и тоа почнува да се полни со млеко.

Миг ли е тоа кога Бог мисли млечно,
па небото, кавалот, пастирот, овцата,
изворот, свездата и крвта
се само млеко.

Легни под вимето
како под средишното кубе на црквата.
Слушај, клопотарките свонат богато
како златното крило на ангелот,
и гледај како и камењата суви
обраснуваат во руно.
Од сите скрбни места Бог
го истерува на пасиште
своето млечно стадо.

PASTIR

Klokota mogočni slap neba,
kakor da je zapela
jasna zavest pastirja,
ki skozi, kriveč se od jasnine,
zleti ptičja jata -
božja misel,
ki pušča perut nad kočo in vedrom,
potem pa, bliskovito, švigne
po vimenih črede,
da se ta začno polniti z mlekom.

Je to hip, ki ga Bog misli mlečno,
pa so nebo, piščal, pastir, ovca,
studenec, zvezda in kri
samo mleko?

Lezi pod vime
kakor pod glavno kupolo cerkve.
Poslušaj, zvonci zvonijo bogato
kakor zlata perut angela,
in glej, kako se še sivo kamenje
obrašča v runo.
Iz vseh žalostnih krajev Bog
izganja na pašo
svojo mlečno čredo.

И јаболкото се брани

Немој да мислите
дека јаболкото е немоќно
кога ќе го здогледате
нежното руменило меѓу гранките.

Може е тоа само знак
што ве предупредува
дека ве соблазнува
неговата немоќ.
Затоа не подлегнувајте ѝ
на заканата.

Нека ја одминат тој миг,
густата слач
вашите усни
бидејќи дали сте сигурни
дека во семката не се крие успан
крилестиот дух на плодот
(жар-птицата со крило корен)
и дека нема, за освета,
да фати корен
токму на вашето зглавје,
та никогаш повеќе
да не се разбудите
од под него?

TUDI JABOLKO SE BRANI

Nikar ne mislite
da je jabolko nemočno
ko mu zagledate
nežno rdečico med vejevjem.

Morda je to le znamenje,
ki vas opozarja,
ko vas pohujšuje
njegova nemoč.
Zatorej ne podlegajte
njegovi grožnji.

Naj tisti hip gre
gosta slast
mimo vaših ustnic.
Zakaj ste mar res prepričani,
da se v semenu ne skriva uspavan
krilati duh ploda
(žar-ptica s perutmi-koreninami)
in da ne bo, v maščevanju,
pognal korenin
prav na vašem zglavju,
in da se nikdar več
ne boste zbudili
izpod njega?

Петелот што се таи

Морна ноќ под клепките на Бога.
Каде пропаѓа кристалниот глас
на водите што шумат низ клисурата?
Во твоето длабоко уво сине?
Дотрајале просторите и времето.
Дотрајал напорот и градбите.

Морна ноќ, Не самнува тука.
Сал некаде, зад сртовите,
светнува замавот на археологот
што откопува заборавен град.
Неговиот цврст потег
го располовува каменот
од којшто искокнува, полна пламен,
затемелената проповед на жрецот
со сите кубиња и арки,
и со свездата што сјае над нив.

Но тоа е сал миг на привидот.
Пак се повлекува Тајното
пред темницата и правта.
Повторно сал темен пој на потокот –
и една самотна куќа во планините,
притисната од сенките на честакот и споменот,
во која владее тишината.

PETELIN, KI SE SKRIVA

Mračna noč pod vekami Boga.
Kam izginja kristalni glas
vodá, ki šumijo skoz sotesko?
V tvoje globoko uho, sin?
Minila sta prostor in čas.
Minili naponi in stavbe.

Mračna noč. Tod ne bo svita.
Le nekje, za grebeni,
blisne zamah arheologa,
ki izkopava pozabljeno mesto.
Njegov krepki gib
prepolavlja kamen,
iz katerega skoči, polna plamena,
utémeljena pridiga žreca
z vsemi kupolami in loki,
in z zvezdo, ki sije nad njimi.

Vendar to je le hip privida.
Spet se umakne Skrivnostno
pred temo in prahom.
Spet je le temno petje potoka -
in neka samotna hiša v planini,
stisnjena pod senco goščave in spomina,
v kateri vlada tišina.

И коњот и патникот
што пристигнуваат пред неа во дврот,
откако го пречекоруваат прагот
стануваат Тишина,
а еден петел од дамнина молчи,
се таи во садовите и предметите,
оставени по собите.
Но кога ќе пропее?
Кога ќе ги раскрили портите на зората?

Konj in popotnik,
ki prideta pred njo na dvorišče,
brž ko prestopita prag,
postaneta Tišina.
Neki petelin pa že iz davnine molči,
skriva se v sodih in predmetih
puščenih po sobah.
Vendar kdaj bo zapel?
Kdaj bo razprl vrata zarje?

Црвениот крик на момчето

Ја најдоа секирата.
Потоа копаа подлабоко.
Пронајдоа град во кого
сонцето е постојано на заод
и плоштадот е крвав.

Пронајдоа и црвен крик
што лета дење како пиле,
а ноќе се престорува во момче
со тркалезен бакнеж
распуен по брегот на девиците.

Нам, пак, во сонот ни е тешко
од стенкањето на целатот и секирата
под ископините,
а наутро, сè уште нерасонети,
во огледалото ја здогледуваме
врз нашите рамена,
главата на момчето
од чии усни излегува преплашено
пилето на неговиот црвен крик.

RDEČI KRIK FANTA

Našel je sekiro.
Potem je kopal globlje.
Odkril je mesto, v katerem
je sonce nenehno na zahodu
in trg je krvav.

Našel je tudi rdeč krik,
ki leta podnevi kakor ptič,
a ponoči se spremeni v fanta
z okroglim poljubom,
ki odpira popke pod pobočjem devic.

Vendar nam ni težko
od stokanja rablja in sekire
pod izkopaninami,
a zjutraj, še zmeraj napol v snu,
zagledamo v ogledalu
na svojih ramah
glavo fanta,
ki mu iz ust zleti prestrašen
ptič njegovega rdečega krika.

Градот и секирата

1

На крајот археологот извика радосно:
„Готово, еве го најпосле градот“ .
...А градот, урнатица сет, молчеше.
Во една чаша да му ја собереш пепелта.
Урнатица беше и адосаното срце
на неговите богови.
Чудесно спокојство на остатоците.
Сал на полноќ оживуваше
голото лице на губилиштето
и сјаеше остро секирата - пладне,
додека леташе главата на осудениот
кон месечината заледена на горите.

2

Сјае неискажливо студенилото на полноќ,
а наутро пак е мирен градот
и тивко гргорат урнатините
под јазикот на бршленот и цвеќето.
На подот од царската палата
светка врз мозаикот крилото на паунот,
а небото збунето го одразува
во чинија со жито
овршено од боите под челото на Спијачот.

MESTO IN SEKIRA

1

Na koncu arheolog veselo vzklikne:
»Končano je, glejte, končno mesto«.
... A mesto, sama razvalina, molči.
V eno čašo bi zbral njegov pepel.
Razvalina je bilo tudi ogorčeno srce
njegovih bogov.
Čudežni mir ostankov.
Le opolnoči je oživel
golo obličje morišča
in ostro sijala sekira-poldan,
medtem ko je letela glava obsojenega
k mesečini zaledeneli nad gorami.

2

Sije neizgovorljivi hlad polnoči,
zjutraj pa je mesto mirno
in tiho žuborijo razvaline
pod jezikom bršljana in cvetja.
Na podu cesarske palače
se na mozaiku svetlika pavova perut,
a nebo ga vznemirjeno odseva
v skledi z žitom
ovršenem z barvami pod čelom Spalca.

3

Меѓу урнатините туристите повторно
се шетаат восхитени што надживеале,
кога некој од нив крикниува заледено:
„Губилиштето, што се случува на губилиштето!“
а потоа:
„Секирата, чувајте си ја главата!“

4

Но немало ништо.
Само блесокот на веќе
високо искаченото сонце.
(Освен ако некој светлината
не ја создал од секирата)
За време на крикот само мајката
го видела сечилото,
како кружело над куќата,
додека го доела детето
и црна шамија диплела,
во која седало црни птици
пилело црна песна
за новиот,
уште несосидан Град.

3

Med razvalinami se turisti znova
sprehajajo navdušeni, da so preživeli,
kar nekdo izmed njih krikne zledenel:
»Morišče, kaj se dogaja na morišču?«,
in potem:
»Sekira, pazite na glave!«

4

Vendar ni bilo ničesar.
Zgolj blesk sonca,
ki se je povzpelo že visoko.
(Razen če ni kdo svetlobe
ustvaril iz sekire.)
V trenutku krika je le mati
videla rezilo,
kako kroži nad hišo,
medtem ko je dojila otroka
in zlagala črno ruto,
v kateri je gnezdo črnih ptic
žgalo črno pesem
za novo,
še nezgrajeno Mesto.

Откопан град

Сега е откопан градот,
тежок е родот на мислата – дрво
и паѓа, презреан, на дното.
Стаениот талог на времето се крева:
тркалезната песна на хорот
повторно ја досидува апсидата
ги довршува кубињата
и, прозрачна, испарува кон небото.

Прав и камења што пеат.
Нè фаќа страв.
Само да ги задржиме тие гласови на хорот
што се половина птица
половина плод.
Сосе чинијата клунеста лета и овошјето.
Дали ја губи конечно тежата
и нашата вознесена мисла,
или се држи сè уште панично
за телото и темелот?

Струењето на хорот
нè постава во црквата,
на средина од ископините што лебдат,
ни ги скрстува рацете
кои почнуваат да раззеленуваат
и ни го полни садот со пепел.

ODKOPANO MESTO

Mesto je zdaj odkopano,
težek je rod misli-drevesa
in pada, prezrel, na dno.
Pritajena usedlina časa se vzdiguje:
okrogla pesem zbora
znova dograjuje apsidno,
dokončuje kupolo
in, prosojna, izpareva v nebo.

Prah in kamenje, ki poje.
Grabi nas strah.
Samo da bi zadržali te glasove zbora,
ki so napol ptica
napol plod.
Skupaj s kljunasto skledo leti tudi sadje.
Mar končno zgublja težo
tudi naša vznesena misel,
ali se še zmeraj panično oklepa
telesa in temeljev?

Kroženje glasov zbora
nas postavlja v cerkev,
v sredo izkopanin, ki lebdijo,
prekriža nam roke,
ki začnejo zeleneti
in nam polni posodo s pepelom.

Мртвиот град под снегови

Шиба ветерот. Семне своното.
Се огласува сверката во шумите.
Мртов е градот:
но наеднаш нешто стенка под камењата –
мука телето и блее јагнето
закопани во темелот.
А може тоа се мачи да блесне,
носи ламба човекот-жртва
што се враќа од губилиштето.

Неговото тело – црква без кубе
крикнува,
а крикот наеднаш го потсилува фитилот
до леден пожар
од кого мрзне застрашена
празнината на небото.

Писокот не може да го ублажи
ни гладниот глас на дроздалецот,
ни маглата што ја поклопува планината
и нашиот претсвадбен занес.

...И повторно крик.
Дали раната се множи,
или уште еден замав преку половината

MRTVO MESTO POD SNEGOM

Biča veter. Zmrzuje zvon.
V gozdovih se oglašča zver.
Mesto je mrtvo:
nenadoma nekaj stoka pod kamni –
tele muka in jagnje bleje
zakopana v temelj.
Morda pa se to muči, da bi zasvetil,
noseč svetilko, človek-žrtev,
ki se vrača z morišča.

Njegovo telo - cerkev brez kupole
krikne,
a krik znenada okrepi stenj
do ledenega požara,
da od njega ledeni prestrašena
nebeška praznina.

Piska ne more ublažiti
niti lačni glas drozga
niti megla, ki pokriva planino
in naš predsvatbeni zanos.

... In spet krik.
Se množi rana
ali še en zamah po hrbtu

ја ничкосува жртвата.
Мркне златниот круг на светците.
До темел се руши црквата.

Кога се спушта мечот
љубовниците се прегрнуваат,
но не знаат зошто им е солен бакнежот.

Грмнува ударот:
крвари крилото на гавранот
и грлото на сонцето,
а нам ни паднуваат од рака
јаболката и бокалот со вино.

Низ Прстенот почнува да дува.
Ако на некој рид и преживеало,
црквичето е сега тажачка
што лелека над висок мртовец.
Зачнува повторно реброто глинено
и скрцка лулката
под тешкиот сон на Неродениот.

podre žrtev.
Zmrači se zlati krog svetnikov.
Cerkev se podira do temelja.

Ko se meč povesi,
se ljubimci objamejo,
vendar ne vedo, zakaj je njihov poljub slan.

Udarec zagrmi:
vranu krvavi perut
in soncu grlo,
a nam padejo iz rok
jabolka in bokal z vinom.

Skoz prstan začne vleči veter.
Četudi je na kakem pobočju preživela,
je cerkvena zdaj tožba,
ki toži nad vzvišenim mrličem.
Spet se začinja ilovnato rebro
in zibelka zaškriplje
pod težkim snom Nerojenega.

Гостинот што дојде

1

Пристигна виулица полн,
но прегу прагот-зрак
стапна во осветлен дом.

Надвор саноќ
своното на црквата
удираше празно,
и соспа го завеа
лицето на ангелот.

Му принесоа леб и вино.
Потоа го одведоа во одаја
што грмеше од сјај.
Му рекоа дека во куќата
била свадба.

GOST, KI JE PRIŠEL

1

Prišel je zvrhan meteža,
a prek praga-žarka
je stopil v osvetljen dom.

Zunaj je z nočjo
cerkveni zvon
bíl prazno,
in sneg je zametel
angelu obraz.

Prinesli so mu kruha in vina.
Potem so ga odpeljali v izbo,
ki je gremela od sijaja.
Rekli so mu, da je v hiši
bila svatba.

2.

Што видоа, што слушнаа
неговите прсти таа вечер,
додека на усните
и слабините невестини
избиваше густо сино цвеќе?

Пред зори, без зора
во некое далечно море
се роеше модриот брест на икрите,
и едно рибино јато,
среде пустиот залив на своното,
минуваше длабоко
низ лицето на ангелот и гостинот.

2

Kaj so videli, kaj so slišali
njegovi prsti tistega večera,
ko je na ustnicah
in stegnih neveste
poganjalo gosto sinje cvetje!

Pred svitom, brez svita,
v nekem daljnem morju
rojil je modri mrest iker,
in neka ribja jata,
sredi pustega zaliva zvona,
se spustila je globoko
vzdolž lica angela in gosta.

Дојденецот

Дојденецот имаше
мрако во очите
и студ во срцето.

Домаќинот и домаќинката
ја поставија синијата
покрај огништето,
до топлата душа на претците.

Таа уште му стави
сад со планинска вода
до зглавјето
оти му позна изгоретини
од подлата свезда на летото.

Потоа настана тишина
и сонот-птица
фати пат во горите.

В зори,
наместо дојденецот,
на постелата:
грмушки ситно цвеќе
што се готви да избие,
и садот напукнат,
што не можеше да го издржи
празниот сјај
на неговото месечинско лице.

PRIŠLEK

Prišlek je imel
mrak v očeh
in hlad v srcu.

Gospodar in gospodinja
sta postavila mizico
k ognjišču,
k topli duši prednikov.

Ona mu je še pristavila
vrč s planinsko vodo
k zglavju,
kjer je spoznala njegove opeklino
hudobne zvezde poletja.

Potem je bila tišina
in sen-ptica
se je odpravila v gore.

Ob svitu,
namesto prišleka,
na postelji:
grmiči drobnega cvetja,
ki se bo vsak čas odprlo,
in počen vrč,
ki ni mogel vzdržati
praznega sijaja
njegovega mesečnega obličja.

Камен град

Град сосидан во модра тишина.
Не зборува ништо огнот.
И ѕвездите се камена литица над него.
На пролет далеку зад ридовите
минува ветерот со жолти стапки.

Молчи тој град виснат
врз клепките на мртвиот младич.
Само плоштадот е
отворена уста што зјае.
Во студениот бунар паѓа навечер месечината
за да го посребри крикот
на самјакот што шета
низ улиците на својата камена тага.

KAMNITO MESTO

Mesto zgrajeno v modri tišini.
Ogenj nič ne govori.
In zvezde so kamnita pečina nad njim.
Spomladi daleč za hribi
odhaja veter z rumenimi stopinjami.

Molči to mesto obešeno
na trepalnicah mrtvega fanta.
Le trg so
odprta usta, ki zevajo.
Zvečer v mrzel vodnjak mesečina pada,
da posrebri krik
samca, ki se sprehaja
skoz ulice svoje kamnite žalosti.

Се гради нова куќа

Се гради нова куќа.
Расте каменот и молчи,
но прозорците и вратите
се уста на затворената Празнина.

Гласови, гласови, гласови
во нашата нежна куќа-тело,
соби што тагуваат
и соби што се радуваат.

Воздух што лелека темно,
и воздух што се смее сино,
а сè уште не се сместени внатре
лулката, синијата, креветот, одерот,

и сè уште не се родил,
нити некој умрел тука.
Расте каменот и молчи
до кровот полн со болка.

GRADI SE NOVA HIŠA

Gradi se nova hiša.
Kamen raste in molči,
a okna in vrata
so usta zaprte Praznine.

Glasovi, glasovi, glasovi,
v naši nežni hiši-telesu,
sobe, ki se žalostijo,
in sobe, ki se veselijo,

zrak, ki toži temno,
in zrak, ki se smeje sinje,
a še zmeraj niso postavljeni noter
zibelka, mizica, postelja, klop,

in še zmeraj se ni rodil
niti kdo umrl tukaj.
Kamen raste in molči
do strehe zvrhan z bolečino.

Отсонувана прошетка крај изворот

(Божјиот глас – вода)

1

Заспиј, ај заспиј, но не ти дава
тој бистер глас
полн светлина и сенки.
О севезден се полнеше
непознаен говор
нашата длабока чаша,
и сега, стежнато, Прозрачното
се прелева во сонот.

ODSANJAN SPREHOD PRI STUDENCU

(Božji glas – voda)

1

Zaspi, ej zaspi, vendar ne pusti ti
ta bistri glas
poln luči in senc.
O ves dan se polni
nespoznana govorica
najina globoka čaša,
in zdaj, obteženo, Presojno
se preliva v sen.

Што беше сјај на водата,
што беше голем гласот
што се пробиваше со неа.
Не додржа, о нежно битие,
кон полноќ чашата напукната:
вода околу нас.
крикнуваме: „Боже,
ако низ неа се објави,
твојот глас сега
мора да е и копно.
Ако го слушнавме како вода,
дај да го видиме како остров!”

Kar je bila bleščeča voda,
kar je bil mogočni glas,
kar je prediralo z njo.
Ni vzdržalo, o nežno bitje,
proti polnoči je čaša počila:
okrog naju voda.
Kriknila sva: „Bog,
če se po njej razglasi,
tvoj glas zdaj
mora biti tudi kopno.
Če sva ga zaslišala kakor vodo,
daj da ga zagledava kot otok!“

До нашата постела
пристига кораб;
некој ни подава рака
и влегуваме престрашени.
Но дури откако сме заминале
забележуваме дека е Сè
наоколу пак вода,
дека сме ги заборавиле
семињата и птиците,
и дека, згора на тоа,
коработ има насреде пукнатина –
нашиот сомнеж.

3

Do najine postelje
pride ladja;
nekdo nama ponudi roko
in vstopiva prestrašena.
Vendar odkar sva odpotovala,
opažam, da je Vse
naokrog zgolj voda,
da sva pozabila
semena in ptice,
in da, povrh vsega,
ima ladja na sredi razpoko -
najine sanje.

Велиме од длабочини:
„Можеби е сега посигурно
семето во ќупот на една куќа
во планините:
да сме сал едно негово зрно.
Но уште посигурно е,
велиме,
јајцето во гнездото под стреи
од кое, низ зракот,
излетува светиот гулаб
и ја варди мудро под крило црквата,
а потоа, откако се повлекува потопот,
ја снесува на ридот“.

Rečeva iz globin:

„Morda je zdaj zagotovo
seme v sodu neke hiše

v gorah:

da bi bila vsaj eno njegovih zrn.

Še bolj zagotovo pa je,

rečeva,

jajce v gnezdju pod strehami,

spod katerih, skozi zrak,

vzleti sveti golob

in ga modro varuje pod perutjo cerkve,

potem pa, ko odteče poplava,

ga znese na planini“.

Велиме, велиме, а Некој
сето тоа веќе го изговорил
со толку громка сила
му струи гласот над покривите
и бувнува светлина во прозорците,
од што се будиме:
Во чашата на маса,
длабока како бунар,
блеска мудроото око
на светата птица,
а во неговата зеница
на дното од Прозрачното -
едемскиот полет на пејсажот
исконски стаен:
Јас - Рид.
Ти - Црква.
Море - постелата.
Блеат стадата и зреат лозјата
на блиските ритчиња.

Rečeva, rečeva, vendar Nekdo
je že vse to izgovoril
s tako gromko močjo;
njegov glas se toči nad strehami
in bije svetloba v okna,
da se od tega prebujava:
V čaši na mizi,
kakor vodnjak globoki,
se blešči modro oko
svete ptice,
a v njeni zenici
na dnu Presojnega –
enkratno poln pejzaža
pradavno skrit:
Jaz – Gora.
Ti – Cerkev.
Morje – postelja.
Bleja čreda
in gledajo trte
bližnjih bregov.

Триок

Две очи. Два.
Но не е најсреќен тој број.
Едното око ме гледа однадвор
полно светлина
другото – однатре
полно со темница.
На Бог ли е едното,
на сверт – другото?
Кога гледам надвор сум ведар,
кога гледам внатре
треперам морно.
Расте во мене еден рид од восхит,
и еден од страв,
јас сум прикleshтен на дното
и ту се смеам,
ту се тресам.
Одвреме навреме
над мене минува ангелот,
ама сериозен и свечен,
не ѝ обраќа внимание
ниту на смеата,
ниту на морниците што штрекаат.
За миг само
како прозрачна соспа
се струполува врз моите усни

TROOK

Dvoje očes.Dve.
A ni najbolj srečno to število.
Eno oko me gleda od zunaj
polno svetlobe,
drugo – od znotraj
polno teme.
Je eno Božje
drugo – od zveri?
Ko gledam ven, sem veder,
ko gledam noter,
obupno trepetam.
V meni se vzdigujeta hrib navdušenja
in drugi iz strahu,
ukleščen sem na dno
in tu se smejem,
tu trepetam.
Kdaj pa kdaj
se nad mano spreleti angel,
vendar, seriozen in svečan,
se nič ne zmeni
niti za smeh
niti za srh, ki spreletava.
Le za hip
kot presojen snežni zamet
zgrmi prek mojih ustnic

шумот на неговото крило,
и јас се напрегнувам да крикнам.
Знам дека треба да ја изговорам
партената вест.
Но најубаво би било
кога би можел
да сосидам од неа куќа
во која најпосле ќе седнам триок,
спокоен како Бог.

šum njegovih perutnic,
in trudim se, da bi kriknil.
Vem da bi moral izreči
sporočeno novico.
A najlepše bi bilo,
ko bi mogel
iz nje postaviti hišo,
v katero bi končno sedel trook,
spokojen kot Bog.

Книга

Може да е тоа последниот зрак
пред ноќта што паѓа
стивнува ветерот
Книгата се склопува
и го затвора светот.

Врз кориците лежи риба
водата се прелева преку рабовите
ги мие боите
ги потопува знаците
и го враќа заборавот
пред прагот.

Спасено е само
она што влегло во Книгата
под света стреа.

Амин.

KNJIGA

Morda je to zadnji žarek
pred nočjo ki se spušča
utišuje se veter
Knjiga se zapira
in zapre svet.

Na platnicah leži riba
voda se zliva prek robov
zmiva barve
potaplja znake
in vrača pozabo
pred prag.

Rešeno je le
tisto kar je stopilo v Knjigo
pod sveto streho.

Amen.

Глава и камен

Не се разбира со рамената
дека таму ѝ е местото,
секоја ноќ
во сонот
како разбојник храбар
главата трнува на пат,
кај дрварите и секирите
минува низ честаците,
се искачува на ѕвезда
и оттаму свети
над ливадите.

Мора да сум спиел
камено тврдо
штом се будам така тешко
в зори.
Ја гледам над леската
на ридот
карпата го зела мојот профил
и секое утро сè повеќе
заличува на мојата глава,
а мене главата ми станува
сè потешка врз рамената.

Веќе не се плашам од ништо
и храбар сум

GLAVA IN KAMEN

Ni jasno z rame
da je tam njen prostor,
vsako noč
v snu
kakor razbojnik pogumna
glava odrine na pot,
mimo drvarjev in sekir
gre skozi drobce,
se vzdigne na zvezdo
in od tam sveti
nad travniki.

Najbrž sem spal
kamnito trdo
ker se zbujam tako težko
ob svitu.
Gledam nad leskovjem
na hribu
stena je vzela moj profil
in vsako jutro vse bolj
je podobna moji glavi,
moja glava pa postaja
vse težja na rami.

Ničesar več se ne bojim
in sem pogumen

како главата во сонот,
па сепак ме полазуваат морници
кога ја слушам карпата
како почнува најаве
да пее со мојот глас,
глува за болката што ја страдам.

kot glava v snu,
vendar pa me spreletava srh
ko slišim steno
kako začenja razglašati
da poje z mojim glasom,
gluha za bolečino ki me muči.

Лов

Треперам сега
кога трнува в зори
ловецот кон шумите.

Дали ќе утече
онаа сјајна сверка
што ми помина еднаш
крај модрите води на сонот
за да ми даде знак
дека и преку неа
ме љуби Бог?

Треперам сега
кога трнува в зори
мрачниот ловец во лов.
Моето тело е планина
честак станува срцето
за да ја заштити
сјајната сверка
пред стрелата што лета.

LOV

Trepetam
ko ob svitu odide
lovec proti gozdovom.

Ali bo ušla
tista čudovita zver
ki je stekla nekoč
mimo sinjih voda sna
da bi mi dala znamenje
da tudi skozi njo
me ljubi Bog?

Trepetam
ko ob svitu odide
mračni lovec na lov.
Moje telo je planina
pogosto se vzdigne srce
da bi jo zavarovalo
čudovito zver
pred strelo ki leti.

Есен во шумата

Длабока есен е
и свира сребрено
ветерот во гранките,
до дно се слекува шумата
од лисјето и боите.
Долу во подножјето
на падините
дреме гола жена,
довршувајќи го сонот на
одамна отшуменото лето.
Ја здогледувам
од врвот
слегувајќи надолу бавно,
веќе ме опива слаткиот мирис
на нејзината кожа.

Наеднаш
рикнува нешто во планината
и во моето тело.
Ми заискруваат очите,
ама и забите:
од нив
(не од косите зраци на сонцето)
светкаат како саани
пред свежата гозба

JESEN V GOZDU

Globoka jesen je
in piska srebrno
veter v vejah,
do dna se slači gozd
iz listja in barv.
Spodaj v znožju
planine
dremlje gola žena
in končuje sanje
zdavnaj odšumelega poletja.
Opazujem
z vrha
spuščajoč se počasi navzdol,
že me opija sladki vonj
njene kože.

Nenadoma
zarjove nekaj v planini
in v mojem telesu.
Zaiskrijo se mi oči,
a tudi zobje:
od njih
(ne zaradi poševnih sončnih žarkov)
se svetlikajo kakor kovinske sklede
pred svežo gostijo

голинките среде честаците.
Кога стигнувам долу
ја нема жената,
сал водата е соблазнително гола,
се пени и блика од изворот
брзајќи кон градините.
Крај неа клекнал еден свер:
се гледаме двајцата долго
право во очите
и се прашуваме
додека заоѓа сонцето,
чиј бог е потемен –
мојот или неговиот?

goljave sredi goščav.
Ko pridem dol
žene ni,
zgolj voda je pohujšljivo gola,
peni se in kipi iz izvira
hiteč k vrtovom.
Ob njej je pokleknila neka zver:
gledava se dolgo
naravnost v oči
in se sprašujeva
ko zahaja sonce,
čigav bog je temnejši -
moj ali njen?

Неолит. Напукнат сад

Можеби тука минал последниот метеор
со венчални дарови за каменот,
можеби напрснал пладневниот зенит
на битието среде првораскласаното жито,
можеби глината офнала кога се зарил ножот
во телото што го создаде од неа Бог,
можеби плачот на детето ја пресекол надве
секундата на непоминливата полноќ
и сега длабоко пропаѓа гласот на црните води,
можеби јавач некој јурнал низ страшните сенки
на честаците од кои никогаш веќе не излегол,
можеби посилено светнала во Бога
мислата за гробот-амбар
и потоа станала саѓи,
можеби зинала рибата нешто да ни каже
кога се повлекла водата
и уште го чека потопот за да проговори,
можеби се стркалал од иднината
модриот крик на неродениот
што шета по празниот плоштад на градот,
сам со месечината и џелатот,
можеби прејакو запеал пурпурниот глас на ружата
која венчаните
од црква ги одведе право во мртовечница,
можеби тоа врз челото на јунакот

NEOLITIK. POČENA POSODA

Morda je šel tod mimo zadnji meteor
s poročnimi darovi kamnu,
mogoče je počil opoldanski zenit
bivanja sredi zgodnje oklasenega žita,
mogoče je ilovica zastokala, ko se je zaril nož
v telo, ki ga je iz nje ustvaril Bog,
morda je jok otroka preklal na dvoje
sekundo neminljive polnoči
in zdaj propada globoko glas črnih voda,
morda je neki jezdec zdrvel skozi strašne sence
goščav, iz katerih ni prišel nikdar več,
morda je silovito sinila v Bogu
misel o grobu-žitnici
in se potem spremenila v saje,
morda je zinila riba da bi nam nekaj povedala
ko se je voda umaknila
in še čaka potopa da spregovori,
morda se je odtrkljal v prihodnost
modri krik nerojenca
ki se sprehaja po praznem trgu mesta,
sam z mesečino in rabljem,
morda je preglasno zapel škrlatni glas rože
ki je komaj poročene
iz cerkve popeljala naravnost v mrtvašnico,
morda je na čelu junaka

пепелта го настигнала златото и лавровото гранче,
та рѓа ги разјадува и победата и слободата,
можеби низ темни клисури предвреме ја донел гласникот
веста за невремето во нашата љубов
и за раните на Македонија...

pepel dohitel zlato in lovorovo vejico,
pa rja razjeda zmago in svobodo,
morda je skoz mračne soteske pred časom sel prinesel
novico o neurju v naši ljubezni
in o ranah Makedonije ...

Де профундис

Овој миг е полн со галина,
до гуша е заглавен Адам.
Којзнае дали ќе се пробие водата
и дали повторно
ќе го искачи, пред да стане прашина,
лицето на осветлена височинка
за да се огледа во вирот зелен,
како некогаш Нарцис.
Сега се гаси пурпурното цвеќе на залезот
и хоризонтот е матно огледало
во кое се веднат со длабок наклон соѕвездијата.
На работ од нив ангелот
клекнал и дува во модра труба,
за да ја развее пепелта
од местата кои сè уште се сеќаваат
на нашите стапки и прсти.
Мрак и земја стануваат зборовите.
Кој ќе прави вино од грозјето што зрее
под оваа темна музика
и кој ќе го пие
заборавот што лекува, Боже!
Пред стреата веќе трупа снег,
го притиснал крилото на Сè.
Ништо не летнува.
Какви се оное црни чавки по ридовите.

DE PROFUNDIS

Ta hip je poln ila,
do grla je ujet Adam.
Kdo ve če se bo prebila voda
in če se bo spet
povzpelo, preden postane prah,
obličje na razsvetljeni griček
da se ogleda v zelenem studencu,
kakor nekoč Narcis.
Zdaj ugaša škrlatno cvetje zahoda
in obzorje je motno ogledalo
ki se vanj globoko sklanjajo ozvezdja.
Na njihovem robu je angel
pokleknil in piha v sinjo trobento,
da bi razvel pepel
s kraja ki se še zmeraj spominja
naših stopal in prstov.
Mrak in zemlja se spreminjata v besede.
Kdo bo delal vino iz grozdja ki dozoreva
pod to temno glasbo,
in kdo bo pil
pozabo ki ozdravlja, o Bog!
Pred streho se že kopiči sneg,
na Vse je pritisnil perut.
Nič ne vzleta.
Kakšne so tiste črne kavke po hribih.

Никогаш нема да излегат од оваа лапавица
македонските села.
Не е сигурен домот.
Не е сигурна собата.
Белиот бран на сонот
се истура низ вратата во светот,
ги потопива знаците
и се успокојува.
Ако и насре од негде сега,
може да пее колку што сакам без да рани,
твојата сина свест, Боже!

Nikogar ni v tej plundri
iz makedonskih vasi.
Ni zanesljiv dom.
Ni zanesljiva soba.
Beli val sna
se razlije skozi vrata v svet,
potopi znamenja
in se umiri.
Četudi zdaj pokuka od kod,
lahko poje kolikor hočem, ne da bi ranila,
tvoja sinja zavest, o Bog!

Зрнце песок

Богомислата престојува подеднакво
и во планината
и во зрнцето песок,
затоа не знаеш кога ќе го сретнеш
и каде ќе ти се прикаже
поголем Создателот,
каде ќе порасне
а каде ќе се смали тој,
кое зрнце ќе ти стане планина
а која планина – зрнце.
Што ако велиш:
од зрнце песок не се гради куќа
бидејќи е ситно и безначајно,
сепак понеси го во мислата,
може и тоа да биде еден ден
темел на силен царски град.
Инаку
како можел да влезе во него Бог
ако е ситно,
и зар не расте тоа
ако е во него Тој?
Понеси го со себе зрнцето песок,
последен пат те предупредува
богомислата во него,
Не прашувај

ZRNCE PESKA

Božja misel prebiva enako
tako v planini
kakor v zrcu peska,
zato ne veš kdaj ga boš srečal
in kje se ti bo prikazal
največji Stvarnik,
kje se bo povečal
in kje se bo pomanjšal,
katero zrnce se ti bo spremenilo v planino
a katera planina - v zrnce.
Kaj ko bi rekel:
iz zrnca peska se ne postavi hiše
saj je drobno in neznatno,
vendar ga ponesi v misli,
morda bo celo to nekega dne
temelj silnega cesarskega mesta.
Sicer
kako bi mogel stopiti vanj Bog
če je drobno,
in mar ne raste
če je v njem On?
Ponesi s sabo zrnce peska,
zadnjikrat te opozarja
božja misel v njem.
Ne sprašuj

кој може да повлече црта
меѓу знакот и заканата:
бидејќи оној што не поверува на почеток
дека Создателот е во капката дожд ,
поверува на крај
дека е во потопот,
но тогаш повеќе немаше време да изделка
ни весло ни кораб.

kdo lahko potegne črto
med znamenjem in grožnjo:
zakaj tisti ki ne verjame v začetku
da je Stvarnik v kaplji dežja,
verjame na koncu
da je v potopu,
vendar tedaj že nima več časa da bi naredil
niti veslo niti ladjo.

Рибино јато

Рибино јато што пловиш.
Секаде пее твојата икра
и цвета сребрено цвеќе
на бреговите дални.
Рибино јато низ свездите
што се провираш,
и капе са ноќ прозрачна рса
над модрите шуми
на мојата душа.
Рибино јато низ свеста што ми ја јуриш.
Риболик седам во сонот
со морето во соба.
Мрестилиште богато е тишината,
ни една напуштена куќа не е заборавена
и сите садови се полни со икра.
Не знам дали зората оттука
ќе се пробие кон кровот на светот,
или ќе остане под прагот
стаена во темелот од вода.
Водено струи богомислата
и во крилото на ангелот
што станува перка.
Онаму кајшто висеше иконата
сега е длабок вир,
и блеска рибата - невеста
во мојот прстен
на дното.

RIBJA JATA

Ribja jata ki plavaš.
Povsod poje tvoja ikra
in cveti srebrno cvetje
na daljnih obrežjih.
Ribja jata ki se prebijaš
med zvezdami,
in kaplja z nočjo presojna rosa
nad modrimi gozdovi
moje duše.
Ribja jata ki drviš skozi mojo zavest.
Ribi podoben sedim v snu
z morjem v sobi.
Drstišče bogato je tišina,
niti ena zapuščena hiša ni pozabljena
in vse posode so polne iker.
Ne vem če se bo zora od tod
prebila do strehe sveta,
ali bo ostala pod pragom
skrita v temelju iz vode.
Vodno teče božja misel
tudi v naročju angela
ki se spremeni v plavut.
Tam kjer je visela ikona
je zdaj globok studenec,
in blešči se riba-nevesta
v mojem prstanu
na dnu.

Разговор со Хелдерлин

Кај исчезнаа стапките
на боговите и јунаците?
Понегде сè уште ќе препознаеме
траги на Светото:
од петицата на некој дрвен бог
се крева дорско дрво
во чија крошна блика извор
и седи млада жена
испружена на сонце.

Но само за миг.
Несвикнати на него,
напукнала стапката на Светот
и сега не знаеме
на кое место е здраво и восхитено
нашето тело,
а на кое е рането,
без ружа и без пламен.

Удире празно бранот во брегот
и се повлекува.
Одамна е склопена
Книгата на Постанокот.
Нема оган надвор од неа.
Мемла ги разјадува

POGOVOR S HÖLDERLINOM

Kam so izginile stopinje
bogov in junakov?
Tu in tam še zmeraj spoznamo
sledi Svetega;
iz pet nekega starodavnega boga
se vzdiguje dorsko drevo,
v katerega krošnji kipi izvir
in sedi mlada ženska
zleknjena na soncu.

Vendar zgolj za hip.
Nenavajeni nanjo,
za razpokano stopinjo Svetega
tudi zdaj ne vemo,
na katerem kraju je zdravo in vzhičeno
naše telo,
a na katerem je ranjeno,
brez rože in brez plamena.

Udarja prazno val ob breg
in se umika.
Že zdavnaj je zaprta
Knjiga Nastanka.
Na dvorišču ni njenega ognja.
Vlaga razjeda

темелите на царството
и непцата на боговите.
Нема кој да прославува.
Се ниша како темен крик
лавровото гранче
над челото-урнатица
на боговите и јунаците.

temelje cesarstva
in mehka nebesa bogov.
Nikogar ni, da bi proslavljal.
Kakor temen krik niha
vejica lovora
nad čelom-razvalino
bogov in junakov.

Туѓинец

Пред нашата врата стои
туѓинец со смрзнат сурат.
Не носи вино и пламен
тој во бокалот,
туку пепел
И молчи прагот сит од болка,
ни дава знак да останеме дома.
А ние треба да излеземе
за да крстиме и венчаме,
да го поставиме во светлина
темелот на името
и да го закрепнеме
со благослов и песна.
Нè чека со столетија
Света Богородица во олтарот.
И сакаме да го изговориме
за себе името
на работ од усните,
ама зборот се заглавил меѓу непцата
и расте молкот како карпа
за да ја потпре вратата
пред темниот наум на туѓинецот.

TUJEC

Pred našimi vrati stoji
tujec z zledenelim obličjem.
Ne prinaša vina in plamena
v bokalu,
marveč pepel.
In molči prag sit bolečine,
daje nam znamenje naj ostanemo doma.
A moramo iti ven.
da krstimo in poročimo,
da postavimo v svetlobi
temelj imena,
da ga okrepimo
z blagoslovom in pesmijo.
Stoletja nas čaka
sveta Bogorodica v oltarju.
In hočemo izgovoriti
v sebi ime
z roba ust,
vendar zataknila se je beseda med nebom
in molk raste kot pečina,
da bi podprla vrata
pred temnim naklepom tujca.

Сеќавање на пракриот

Оддалеку се прелева над брегот висок
белата тишина во сонот
и нема заштита пред неа,
шуплив е светот за да го прими пракриот.
Зеат непоклопени садовите,
вратите, прозорците...
И јас на средина од собата сум
само пукнатина во пукнатината,
низ која минува со танеж
првобитната тежина,
додека се пробива мачно
водата низ глината и каменот.

Не само јас, сè би сакало
да се крене сега над тежината,
ама одамна поминал Ангелот
над тие простори од крик.
Сепак, некаде високо уште трепери
шумот на неговото крило,
додека мене некој ми заповеда:
На тој шум да се постави
темелот на новата куќа,
за да може да помине страшната ведрина
низ сенката на честаците
и да ги изведе на сртот,
пред лицето на Зората,
прозорците и свеста
да се искапат во светлина.

SPOMINJANJE NA PRAKRIK

Od daleč se preliva nad visokim pobočjem
bela tišina v snu
in pred njo ni zavetja.
Svet je votel, da bi sprejel prakrik.
Zevajo nepokrite posode,
vrata, okna ...
In sredi sobe sem
zgolj razpoka v razpoki,
ki skozi izginja z bobnenjem
pradavna teža,
medtem ko se z muko prebija
voda skozi glino in kamen.

Ne zgolj jaz, vse bi rado
zdaj šlo preko težine,
a že zdavnaj je Angel odšel
prek teh prostorov krika.
Vendar včasih visoko še trepeta
šum njegovih peruti,
medtem ko mi nekdo ukazuje:
na ta šum naj se postavi
temelj nove hiše,
da bo mogla mimo strašna jasnina
skozi senco drobcev
in da bo odnesla na plečih,
pred obličje Zarje,
okna in zavest,
da se okopljejo v svetlobi.

И каменот има судбина

Знам,
и каменот има судбина.
Го гледам оној во блатоно
од кој се чешаат, кални,
бишките
и оној на Тибет,
мазнет од ветерот
полн со молитви,
во чија искра седи Буда.

Знам,
и треперам од страв
да не се сткала од врвот
долу во мочуриштето
срцето-јасписна карпа
застанато на самотно
и страшно место
во ведрината.

TUDI KAMEN IMA USODO

Vem,
tudi kamen ima usodo.
Ga gledam tistega v močvirju,
iz katerega se grebejo, blatne,
svinje,
in tistega na Tibetu,
zglajenega od vetra
polnega molitev,
ki v njegovi iskri sedi Buda.

Vem,
in trepetam v strahu,
da se ne bi skotalilo z vrha
dol v močvaro,
srce-stena jaspisna,
obstalo na samotnem
in strašnem mestu
v vedrini.

Глина

Слепа е глината не гледа,
ама слуша и пее.
Во нејзиното уво пропаѓа тапо
шумот на нашиот чекор
што се разлива долго како ехо
и потоа, веќе прастара,
легнува на дното.

Дамна е заоблен купот.
Сега се сеќава празнината, напукната,
на медот и зејтинот,
на јазикот полн блажина,
и го собира шепотот-јанса
што капе како црно млеко
од вимето на свездените стада
врз јасникот горе.

GLINA

Slepa je glina, ne gleda,
vendar posluša in poje.
V njenem ušesu tone topo
šum našega koraka,
ki se razliva dolgo kakor odmev
in potem, že prastara
leže na dno.

Zdavnaj je zaobljen vrč.
Zdaj se spominja napokane praznine
meda in masla oljke,
jezika polnega sladkosti,
in zbira šepet-grozo,
ki kaplja kakor črno mleko
iz vimena zvezdne črede
zgoraj vrh hude zime.

Ева повторно во Едем

Едем е зеница, кладенец,
огледало во кое Душата
е гола како рубин
и невина во прозрачното тело.
Во неа седи Бог.
Го молам малце да се помести,
да прошета барем за миг,
ама тој ја сака таа голотија,
се залепил за неа како смола
и не се мрднува ни педа.
Како да се плаши дека нешто
ќе ја повреди светлината
ако го стори тоа.

Се плаши да не скинам
смоквин лист,
за да не падне ни троа сенка
врз прагот и портата
од кај излегува Сонцето.

EVA PONOVRNO V RAJU

Raj je zenica, studenec,
Ogledalo, v katerem je Duša
gola kakor rubin
in nedolžna v prozornem telesu.
V njej sedi Bog.
Prosim ga, naj se nekoliko premakne,
naj se sprehodi vsaj za hip,
vendar on ima rad to goloto,
prilepil se je zanjo kakor smola
in se ne premakne niti za ped,
kakor da se boji, da bi kaj
poškodovalo svetlobo,
če bi to naredil.

Boji se, da jaz ne bi snel
figovega lista,
da ne bi padla niti trohica sence
na prag in vrata,
od koder vzhaja Sonce.

Уривање на рајското дрво
(На Климе Коробар)

Го слушнав тој удар
на секирата тешка
со кој, како во жив песок,
велговме во постоење,
Во моето срце го сетив
тој страшен тресок
на Рајското Дрво.
Беше тоа миг кога
она што беше злато и вечност
стана рѓа и прашина.
И видов како на дното
од нашето битие рие црвот.
Видов и заплакав,
седнат на прагот од првата ноќ
во која влегуваа,
од петици до глава смртни,
моите прародители.
Заплакав горко,
а не бев уште роден.

PODIRANJE RAJSKEGA DREVESA
(Klimetu Korobarju)

Slišal sem udarec
težke sekire,
s katerim, kot v živ pesek,
smo stopili v obstoj.
V srcu sem čutil
strašni tresk
Rajskega Drevesa.
To je bil hip, ko
je tisto, kar je bilo zlato in večnost,
postalo rja in prah.
In sem videl, kako na dnu
našega bivanja rije črv.
Videl in zajokal,
sedeč na pragu prve noči,
v katero so stopali,
od pete do glave smrtni,
moji praroditelji.
Zajokal sem bridko,
a nisem bil še rojen.

Мумија

(Лувр. Париз)

Кој го убил денот
за никогаш повеќе да не прогледа?
Кој ѝ го пресекол грлото на светкавицата
за да не пее на свадби?
Кој ја завиткал нокта со ноќ
заедно со свездите од пепел и саѓи?
Ни еден зрак не останал од лицето
што некогаш било потоп од светлина,
за да излезе на видело Принцезата.
И забравот веќе ја забравил неа,
оставајќи ја во музејот
безутешно да чмае.
Безброј љубовници се тискаат
околу нејзиниот саркофаг,
додека рѓа го затрупува
златото на денот во кој стојат тие
и кој без вратка заминува низ Нил и Сена.

MUMIJA

(Louvre. Pariz)

Kdo je ubil dan,
da nikoli več ne pogleda?
Kdo je presekal blisku grlo,
da ne prepeva na svatbah?
Kdo je zamotal noč z nočjo
skupaj z zvezdami iz pepela in saj?
Niti en žarek ni ostal od obličja,
ki je bilo nekoč poplava svetlobe,
da bi prišla na plan Princessa.
Še pozaba jo je že pozabila
in jo pustila, da neutolažljivo
ždi v muzeju.
Brezštevlni ljubimci se prerivajo
okoli njenega sarkofaga,
medtem ko zlato dneva,
v katerem stojijo, rja zasipa
in brez vrnitve odhaja po Nilu in Seni.

Посета

Со чекор модер врви и тече,
водата – гостинка чудна
ги посетува од темелот до кровот
куќите оваа вечер.
За крштивка, или за пловидба,
не знае никој жив на светот.
Детето в лулка повиено,
зачнато со воден знак,
се превртува исплашено.
Како да бувнал провев од иднината
од врата на врата гостинката чудна,
носејќи си ја под мишка длабочината,
тропа и за давеникот прашува.

OBISK

Z modrim korakom gre in teče
voda – gostja čudna
nocoj od temelja do strehe
obiskuje hiše.

Za krst, ali za plovbo,
nič ne ve na svetu nihče živih.

Otrok povit v zibelki,
spočet z vodnim znamenjem,
prestrašen se obrača.

Kakor da je udaril prepih iz prihodnosti
od vrat do vrat gostja čudna,
noseč pod pazduho globočino,
trka in sprašuje po utopljencu.

Тој провев космички

(Избор од стихозбирката)

Тој провев космички

(На Фимка)

Тој провев космички
што трупа во нас
свезди и слана
ни го наразува битието
и пие лакомо вино
од кладенецот на нашата рана.

Лешникот има мудрост
да го спречи тоа.
Уште во мислата на пупката
како тврдина спокојно
зрее оклопот негов,
јатката нежна ја брани
од налетот див
на просторот и времето
од сите четири страни.

TA KOZMIČNI PREPIH
(Izbor iz zbirke)

TA KOZMIČNI PREPIH
(Fimki)

Ta kozmični prepah
ki kopiči v nas
zvezde in slano
nam okuži bivanje
in lakomno pije vino
iz studenca naše rane.

Lešnik ima modrost
da to prepreči.
Še v misli popka
kot trdota mirno
gleda njegov oklep,
brani nežno jedrce
pred divjim napadom
prostora in časa
z vseh štirih strani.

Пред трети петли

Со слепи ѕвезди во бисагите
тој ноќен јавач јава.
И коњот е негов чиниш
создаден од тмајот.
Го носи струјата на ноќта галопот.
Само потковиците светат
во дослух со златната жица на рудите
кон олтарот венчален што ита.
Но далеку се свирките што слават
и таа што е, неначната уште,
плодна од убавина.
Сал планини, длабоки клисури
и тишина отсекаде
ко соспа што се урива над просторот-
Са ноќ така.
Дури пред зори блеснува
видикот со женска прелест.
Низ прстен венчален се провира времето.
Како женски колкови се ридовите.
Низ долина е бликнат галопот,
низ шибјаци од светлина
и низ олтарни ружи.
И кладенецот длабок среде нив.
и жедта машка
низ ноќта густа што се проби
се радуваат на средбата
искачена во зенитот
на песната што слави.

PRED TRETJIM PETELINOM

S slepimi zvezdami v torbi
jezdi ta nočni jezdec.
Še njegov konj se ti zdi
da je ustvarjen iz teme.
Nosi ga tok nočnega galopa.
Le podkve se svetijo
v prisluškovanju zlati žici rud
ko hiti k poročnemu oltarju.
Vendar daleč so piščali ki slavijo
in tudi ta ki je, še nezačeta,
plodna od lepote.
Le planine, globoke soteske
in od vsepovsod tišina
kakor zamet ki sili nad prostor.
Tako vso noč.
Šele pred svitom se zablešči
pokrajina v ženski lepoti.
Skozi poročni prstan se izvije čas.
Kot ženski boki so hribi.
Skozi dolino šine galop,
skozi šibje svetlobe
in skozi oltarne rože.
In sredi njih globok studenec
in moška žeja
ki se je prebila skozi gosto noč
se veseli srečanja
vzpeta v zenit
pesmi ki slavi.

Праг

Под прагот свети длабок
кладенецот на сеќавањето.
Памети тој секој кој влегол,
секој кој излегол,
секоја стапка престорена во глас,
секој глас престорен во тишина.
Во него мигот е престорен
во око на вечноста.
Откако сите ќе заминат,
прагот е клепка
што ја чува неговата зеница,
да не ја види болката
што цвета невино во одаите
без сведок и без време.

PRAG

Pod pragom sveti globok
studeneč spominjanja.
Spominja se vsakogar ki je vstopil,
vsakogar ki je izstopil,
vsakega koraka spremenjenega v glas,
vsakega glasu spremenjenega v tišino.
V njem je hip spremenjen
v oko večnosti.
Ko vsi odidejo,
prag je veka
ki varuje njegovo zenico,
da ne zagleda bolečine
ki nedolžno cveti v sobah
brez prič in brez časa.

Сон

(На Цвета Котевска)

Го зема пастирот како тамбура
ридот под мишка,
го носи во колибата –
и свират струните на боите.
Ни едно место не е сиво,
ветерот ја листа Бахавад Гита,
од сегде вее прасвежината
и блика цвеќето од раната заздравена.
Пред нас на масата, во чаша,
вечноста е вино,
и пчелите-свештенички
од ливадите на рајот
ја снесуваат во саќе *веста*.
Миг на причесна во кој
болката се покајува пред радоста.

SEN

(*Cveti Kotevski*)

Kakor tamburico vzame pastir
hrib pod pazduho,
ga v kočo odnese -
in igra na strune iz barv.
Niti en kraj ni siv,
veter lista Bhagavadgito,
od vsepovsod veje prasvežina
in brizga cvetje iz zaceljene rane.
Pred nami na mizi, v čaši,
večnost je vino,
in čebele-svečenice
z livad raja
prinašajo v satje *novico*.
Trenutek obhajila v katerem
se bolečina pokesa pred veseljem.

Света Птица

(На Даче и Трајче Јанчевски)

Света птица.
Тоа е храм што лета.
Кој вели дека
каменот нема крило,
ако неговата искра
го памети сонцето
откај што слетал.
На гранката сина од етерот
клечи светата птица
полна со мудрост.
Низ неа минува
ослободен од прајајцето
и проширен просторот.
Таа пак само молчо
и ги колва
златните мигови на времето.
Само одвреме-навреме
слетува во нашето срце
темно од длабочина.
Ја остава во него
својата просирна сенка
од која потоа станува крилеста
нашата постела
во првата свадбена ноќ.

SVETA PTICA

(Dači in Trajčetu Jančevski)

Sveta ptica.
To je svetišče ki leta.
Kdo pravi da
kamen nima peruti,
če njegova iskra
pomni sonce
odkar je poletel.
Na veji od etra sinji
kleči sveta ptica
polna modrosti.
Skoz njo gre
osvobojen iz prajajca
in razprostranjen prostor.
Ona pa le molči
in kljuva
zlate hipe časa.
Zgolj kdaj pa kdaj
se spusti v naše srce
temno od globine.
V njem zapusti
svojo prozorno senco
iz katere potem nastane
naša krilata postelja
v prvi poročni noči.

Свирката на Кришна

На флејта свира Кришна,
ги тера ѕвездите
на поило во кое
водата и огнот
венчално се бакнуваат.
Доаѓаат на тој кладенец
да пијат уште:
човекот, ѕверовите,
карпите и дрвјата.
Секој од нив си зема
по една ѕвезда
и пак е стадото на број,
се множи.
Млекото негово
се прелева од ведрото
на срцето и космосот
без рабови што се.

KRIŠNOVA PIŠČAL

Krišna igra na flavto,
žene zvezde
na napajališče kjer
voda in ogenj
se poročno poljubljata.
Prihajajo k temu studencu
gasit si žejo še:
človek, zveri,
skale in drevesa.
Vsak od njih si vzame
po eno zvezdo
in vendar čreda ostane številna,
množi se.
Njeno mleko
se preliva iz vedra
srca in veselja
ki sta brez robov.

Химна за дрвото

О дрво, вертикално Јас
право во натсвета што се креваш.
Постојано исправено,
никаде и никогаш
не замина на пат.
Патиштата доаѓаат
на поклонение кај тебе.
По еден од нив
патува секирата,
а ти,
како незнаен јунак
врз пиедалот на храброста
ни да трепнеш.
О дрво храбро,
од радоста што се креваш,
и болно отстоја
на постела не легна.
Неуморно, никогаш
во времето не седна,
ни времето не престана
во тебе да кружи.
О дрво, вертикално Јас
право во натсвета што се креваш.
Нахрането со тишина
никогаш не престана да пееш
врз модрите висорамнини
на моето срце.

HIMNA ZA DREVO

Drevo, navpični Jaz
ki naravnost v nadzavest se vzdiguješ.
Nenehno vzravnano,
nikoli in nikamor
ne odrine na pot.
Poti prihajajo k tebi
da se ti poklonijo.
Po eni od njih
potuje sekira,
a ti,
kot neznani junak
na piedestalu poguma,
niti ne treneš.
O drevo pogumno,
ki se vzdiguješ iz veselja,
in v bolečini vztrajno
na posteljo ne ležeš.
Neutrudno, nikoli
v času ne sedeš,
niti čas ne odneha
krožiti v tebi.
O drevo, navpični Jaz,
ki naravnost v nadzavest se vzdiguješ.
Nahranjeno s tišino
nikoli ne nehaš prepevati
vrh sinjih planinskih planot
mojega srca.

Сè има своја бездна

Сè има своја бездна.
Онаа на крикот е најдлабока,
но неа тој ја преобразува
од темнина во светлина,
кога низ страшната пукнатина на раната
искокнува да пее храбро денот
над сртовите на ноќта во нас
и кога го поздравуваме јатото во небесата:
„О птици, ведри чеда на крикот,
бидете благословени
дека толку високо го искачивте
каменот на болката,
за да заборави срцето на својата тежина
и да запее растворено
во синото лице на Бога!“

VSE IMA SVOJA BREZNA

Vse ima svoja brezna.
Tisto od krika je najbolj globoko,
vendar ga ta spreminja
iz teme v svetlobo,
ko iz strašne razpoke rane
izskoči dan da pogumno poje
nad grebeni noči v nas
in ko pozdravljamo jato v nebesih:
„O ptice, vedri otroci krikov,
blagoslovljene bodite
da ste tako visoko vzdignile
kamen bolečine,
da je pozabilo srce svojo težo
in da je zapelo raztopljeno
v sinjem obličju Boga!“

Чаша млеко. Благодарница

Му благодарам на стадото,
му благодарам и на потокот
од кој се напи тоа,
му благодарам и на пастирот
што го напасе и напои,
и благодарам и на тревата
што го пресретна штедро
му благодарам и на Создателот
што помина заедно со неа
од непцето до вимето
за да ми се претстави млечен
во чашата на маса,
ова пладне во кое
капе и светлината млечно
од млечното сонце
на небо горе.

ČAŠA MLEKA. ZAHVALNICA

Zahvaljujem se mu za čredo,
zahvaljujem se mu še za potok
pri katerem se je ta napila,
zahvaljujem se mu tudi za pastirja
ki jo je napasel in napojil,
mu se zahvaljujem tudi za travo
ki jo je srečala v obilju,
se mu zahvaljujem tudi za Stvarnika
ki je odšel skupaj z njo
od ust do vimena
da bi se mi predstavil mlečen
v čaši na mizi,
tega opoldneva ko v njem
kaplja še svetloba mlečno
iz mlečnega sonca
zgoraj na nebu.

Хераклит

Како огнен столб е
Хераклит во водата.
Но знае,
секој следен миг е
друга реката,
низ сè со татнеж
минува промената,
неспокојот ја ткае
хармонијата.
Сал времето е спокојно,
си игра со камчињата,
седнато на брегот.
Кога е темно нему
и пепелта му пали оган,
кога е суша
и сонцето му подава
чаша вода.
А ние, во срцето
на огнот и на водата,
постојано сме на пат
низ ноќ и пустиња.

HERAKLIT

Kakor ognjen stolp je
Heraklit v vodi.
Vendar ve,
vsak naslednji hip je
druga reka,
skozi vse z bobnenjem
prehaja sprememba,
nemir tke
harmonijo.
Zgolj čas je spokojen,
igra se s kamenčki,
sedeč na bregu.
Ko mu je temačno,
mu še pepel prižge ogenj,
ko je suša,
mu še sonce ponudi
kozarec vode.
A mi, v srcu
iz ognja in iz vode,
smo nenehno na poti
skozi noč in puščavo.

На сротот на зората

На сротот кај што се бакнува
зората со небото,
ја слушаш ли
песната на крвникот?
Лелека црно
цвеќето во ридовите.
Се тркала како рубин
пресечената глава.
И таа пее.
И не знаеш
кој е посилен глас,
нејзиниот,
или на крвникот.
Дури пред залез тивнува сè.
Ја пие денот чашата
полна со пурпур и пелин.
Заклана е тишината.
Во сенката на честакот
крвникот ја чека од иднината
неродената жртва.

NA HRBTU ZARJE

Na hrbtu, kjer se poljublja
zarja z nebom,
slišiš
pesem rablja?
Toži črno
cvetje v hribih.
Trklja se kot rubin
odsekana glava.
In poje.
In ne veš,
kateri glas je glasnejši,
njen,
ali rabljev.
Šele pred sončnim zahodom vse potihne.
Dan popije čašo
zvrhano škrlata in pelina.
Tudi tišina je zaklana.
V senci goščave
čaka rabelj iz bodočnosti
nerojeno žrtev.

Се спуштило ниско сонцето
во опелото

Се спуштило ниско сонцето во опелото,
се порамнила светлината со сенките.
За миг е сива црта хоризонтот
и не може цвеќето да го здогледа ридот
на кој се беше искачила ланската пролет.
Боже Христе, какво затемнение!
Сета свездена прашина легнала
под клепките склопени на упокоениот.
Сал една свезда уште свети
во длабочините небесни горе.
Ги поставил на неа Бах оргулјите
и свири.
Секоја негова нота е матица
од која се ројат ангели и пчели.
И грми.
Наскоро ќе самне.

SONCE SE JE SPUSTILO NIZKO
V POGREBNE MOLITVE

Sonce se je spustilo nizko v pogrebne molitve,
svetloba se je poravnala s sencami.
V hipu je obzorje siva črta
in cvetje ne more zagledati hriba
ki se je nanj povzpelo lanske pomladi.
Kristus Bog, kakšna stemnitev!
Ves zvezdni prah je legel
pod zaprte veke pokojnika.
Ena zvezda zdaj še sveti
zgoraj v nebeških globinah.
Nanjo je Bach postavil orgle
in igra.
Vsaka njegova nota je matica,
od katere rojijo angeli in čebele.
In grmí.
Kmalu se bo svitalo.

Камен. Име

Ако ти не го препознаеш каменот,
тој ќе те препознае тебе.
Тој го памети твоето име
и згора на тоа е трпелив,
ќе почека да го заборавиш
и потоа ќе стане негов стопан.
Потоа сè бива јасно:
камен под тебе
и камен над тебе -
едниот зглавје на забравот,
другиот име што минува над него
отсутно и далечно.

KAMEN. IME

Če ti ne spoznaš kamna,
on spozna tebe.
Spominja se tvojega imena
in povrh tega je potrpežljiv,
počakal bo, da ga pozabiš
in bo postal potem njegov gospodar.
Potem bo vse jasno:
kamen pod tabo
in kamen nad tabo -
eden zglavje pozabe,
drugi ime ki mineva nad njim
odsotno in daljno.

Ја гледам карпата сура

Ја гледам карпата сура,
врз моето зглавје како мора
легнала во прасуштината.
Се сеќава на Првата Зора
нејзината длабока искра.
Од неа фаќа корен,
под клепките на сонот камен
како првородено пупи
цвеќето со невин пламен.

GLE DAM MRAČNO STENO

Gledam mračno steno,
ki nad mojim zglavjem kot môra
je legla v prabit.
Spominja se Prvega Svita
njena iskra globoka.
Iz nje poganja korenino,
pod vekami sna kamen
žene kot prvorojene popke
cvetov z nedolžnim plamenom.

Легенда за каменот

Не стои нем
и неподвижен каменот.
Понекогаш некоја карпа
ќе излезе на брегот
од утробата на земјата.
Оттаму со песна низ долината
ќе зачекори кон градот.
Ќе излезе од неа гола жена
и ќе застане на плоштадот
пред Фидие што клекнал
на колена од чудо.
Но највозбудливо е кога
врз планина ќе се искачи карпата
и ќе го остави
на пиедестал под ѕвездите,
со искра сончева под темето
Незнајниот Јунак,
опколен отсекаде од вечноста.

LEGENDA O KAMNU

Ne ostaja kamen nem
in negiben.
Včasih kakšna stena
pride na breg
iz drobovja zemlje.
Od tam po dolini s pesmijo
odkoraka proti mestu.
Iz nje stopi gola žena
in obstane na ploščadi
pred Fidijem, ki je pred čudežem
padel na kolena.
Vendar najbolj je vznemirljivo,
ko plane stena na planino
in ko postavi
na pedestal pod zvezde,
s sončno iskro pod temenom,
Neznanega Junaka
obkoljenega z večnostjo od vsepovsod.

Межник

Надгробен камен
ги двои мртвите од живите,
денот од ноќта,
но и од двете страни
подеднакво расте
моќта на божественото.

Само за нас постои,
кобна и црна,
на межникот линијата,
но не и за Оној
кој на разбојот космички
без препреки ја ткае хармонијата.

MEJNIK

Nagrobni kamen
ločuje mrtve od živih,
dan od noči,
a z obeh strani
enakomerno raste
moč božanskega.

Samo za nas ostaja,
usodna in črna,
na mejniku črta,
vendar ne tudi za Njega,
ki na statve vesoljske
brez ovir tke harmonijo.

Како каменот во темелот си ти

Како каменот во темелот си ти
кој мора да ја крепи
болката на прагот
и уште, ослепен,
да биде видовит,
да ја гледа ѕвездата над кровот,
и притоа, нем,
да ѝ пее старински песни
за да не заспие.

Како каменот во темелот си ти,
кој, самиот заборавен,
мора да ги памети,
наместо синијата,
и виното и лебот,
сè,
без да крикне,
за да не побегне исплашен
бескрајот сив пред стреата.

KAKOR KAMEN V TEMELJU SI TI

Kakor kamen v temelju si ti,
ki mora podpirati
bolečino praga
in še, oslepljen,
biti jasnoviden,
da gleda zvezdo nad streho
in pri tem, nem,
ji prepeva starinske pesmi
da ne zaspi.

Kakor kamen v temelju si ti,
ki, sam pozabljen,
mora se spominjati,
namesto mizice okrogle,
vina in kruha,
vsega,
brez krika,
da ne bi zbežala splašena
neskončnost siva pred streho.

Размена

Главата и каменот
секогаш се разменуваат.

Кога каменот пее
главата молчи.

Тогаш молкот е песна
песната е молк.

Каменот ѝ ја подава
искрата на главата.

Главата му ја подава
мислата на каменот.

Тогаш главата е полна со оган
а каменот со мудрост.

Светец е тогаш каменот
што не се поместува од молитвата.

Каменот секогаш стои
за педа повисоко од главата.

MENJAVA

Glava in kamen
se zmeraj menjavata.

Ko kamen pôje
glava molči.

Tedaj molk je pesem
pesem je molk.

Kamen glavi
poda iskro.

Glava kamnu
poda misel.

Tedaj glava je polna ognja
kamen pa modrosti.

Svetnik je tedaj kamen
ki se od molitve ne premakne.

Kamen zmeraj ostaja
za ped višje od glave.

Кога главата ќе го загуби името
каменот го наоѓа и памети.

Не го сфаќа тоа нашето искуство
тоа е искуство на мртвите.

Главата и каменот секогаш се разменуваат
но никогаш не се разминуваат.

Возбудливо е кога битието ќе насре
со камена глава низ прозорецот на времето.

Ko glava zgubi ime
kamen ga najde in pomni.

Tega ne dojame naša izkušnja
to je izkušnja mrtvih.

Glava in kamen se zmeraj menjavata
vendar nikoli ne mineta.

Vznemirljivo je ko bitje pogleda
s kamnito glavo skozi okno časa.

Глава и перница

Што имаат заедничко
главата и перницата?
Перницата е верна љубовница,
главата неверен љубовник:
далеку ноќе оди во сонот таа,
да љуби една модра ѕвезда
и, мамурлива, се враќа дури в зори.
Ја боли тоа изневерената перница
и од болка се скаменува –
во срцето на каменот
се прибира искрата на љубовта.
Од сонот висок еднаш вратена
главата нема да ја познае перницата,
но таа ќе ја препознае неа,
ќе ја бакне студено
пред да успее да крикне,
и нема да ја пушти повеќе
ни педа да се помести од вечноста.

GLAVA IN BLAZINA

Kaj imata skupnega
glava in blazina?
Blazina je zvesta ljubica,
glava nezvesti ljubimec:
ponoči gre daleč v sanje,
da se ljubi z neko modro zvezdo
in se, mačkast, vrača šele ob svitu.
Ta nezvestoba boli blazino
in od bolečine okamni -
v srce kamna
se zateče iskra ljubezeni.
Ko se iz visokih sanj vrne
glava ne bo spoznala blazine,
vendar ta jo bo spoznala,
poljubila jo bo mrzlo
preden ji bo uspelo krikniti,
in ne bo ji pustila, da se premakne
niti za ped od večnosti.

Дланка и камен

Се крева дланката,
го поздравува сонцето
и се скаменува.
Тогаш каменот станува дланка
што поздравува вечно.
Секој од нас држи
по едно шамивче во дланката
што мавта со поздрав-збогум
на разделбата судна.
Тогаш низ мигот страшен
само средбата заминува,
а разделбата, скаменета,
останува да трае во него
како вечност.
Птица е камена тој миг
што чека да ја разбере
и да ја заврти околу себе
срцето-планина
на камениот спијач.
Затоа толку стрпливо и свечено,
како на пиедестал,
го поздравува тој
со столетија сонцето.

DLAN IN KAMEN

Premika se dlan,
pozdravlja sonce
in okamni.
Tedaj kamen postane dlan,
ki pozdravlja večno.
Vsak izmed nas drži
ruto v dlani
ki maha v pozdrav-zbogom
ob sojeni ločitvi.
Tedaj v hipu strašnem
le srečanje mine,
a ločitev, okamnena,
ostane, da traja v njem
kot večnost.
Ptica je kamnita tisti hip
in čaka da jo razume
in da jo zasučje okrog sebe
srce-planina
kamnitega spavalca.
Zato tako potrpežljivo in svečano,
kot na piedestalu,
ga pozdravlja
s stoletji sonce.

И кога е перницата од перје

И кога е перницата од перје
може да не е сонот птица, ами камен,
а камоли кога каменот
ќе стане перница под главата,
кога и клепките се камени
и кога растат, споени во карпа,
сонот и сонувачот.
Само зениците на камениот спијач
што летнаа пред смртта низ прозорецот,
полни со изгреви и залези,
изгледа дека не можат да заспијат
и постојано избиваат во мовта зелена
на работ од гранитот, до името:
ја бакнува неа ангелот и молчи –
не ја кажува веста.

IN KO JE PERNICA IZ PERJA

In ko je pernica iz perja
sen ne more biti ptica, marveč kamen,
a kaj šele ko bo kamen
postal pernica pod glavo,
ko so še veke kamnite
in ko raseta, v steni spojena,
sen in sanjalec.
Le zenice kamnitega spavalca
ki je poletel pred smrtjo skozi okno,
so polne sončnih vzhodov in zahodov,
zdi se, da ne morejo zaspati
in nenehno se prikazujejo v zelenem mahu
na granitnem robu, pri imenu:
jo poljubi angel in molči -
ji ne pove novice.

И каменот сур крај патон

И каменот сур крај патон
може да пламне
и да гори.
Во сè претстојува
огнот и штрека,
освен во срцето темно
на крвникот среде небичас
жртвата што ја чека.

Ама и главата пресечена
пее и пламти
штом искрата под темето
го памти
праогнот свет
од химната на љубовта зачнат.

ŠE KAMEN MRAČEN OB POTI

Še kamen mračen ob poti
lahko vzplameni
in gori.
V vsem čaka
ogenj in utrip,
razen v srcu temnem
krvnika sredi tistega hipa
ko čaka žrtev.

Vendar tudi glava presekana
poje in plamti
zakaj iskra pod temenom
se spominja
svetega praognja
iz himne ljubezni spočetega.

На распаќе

На распаќе се сретнаа
главата и каменот,
разменија огин
и занокѝја во договор
да му го предадат пламенот
на срцето што ќе се осмели
да запее среде најтемните
честаци на ноќта.

NA KRIŽIŠČU

Na križišču sta se srečala
glava in kamen,
izmenjala ogenj
in noč ju je ujela pri dogovoru,
da bosta izročila plamen
tistemu srcu ki se bo upalo
zapeti sredi najtemnejših
goščav noči.

Рид. Глава. Цвеќе

Овие диви ружи
на маса во чашата,
што ми ги донесе пријателот,
глеј како брзо венат
во отсуство на ридот
од кој се скинати.
Но што може пријателот,
кога ридот не влегува низ врата,
туку само успева понекогаш
да скокне низ прозорецот,
за да се поздрави со нас,
и потоа пак е на своето место –
ни мавта од него цвеќето
бескрајно далечно.
Но се случува и тоа,
да заборава понекогаш
да излезе од соба ридот.
Го гледаме тогаш како
ни легнал врз перницата
и како нашата глава,
откако си го забравила името,
сонува под него,
полна со цвеќе.
Допрва треба да распупи тоа
на страшно место во ведрината.

HRIB. GLAVA. CVETJE

Te divje rože,
na mizi v čaši,
ki mi jih je prijatelj prinesel,
glej, kako naglo venijo
v odsotnosti hriba
s katerega so odtrgane.
A kaj more prijatelj,
ko hrib ne gre skozi vrata,
marveč mu le včasih uspe
da skoči skozi okno,
da bi se pozdravil z nami,
in potem pa je na svojem mestu -
nam maha njegovo cvetje
neskončno oddaljeno.
Vendar se zgodi tudi to,
da včasih pozabi
hrib oditi iz sobe.
Tedaj ga gledamo, kako
nam je legel na **pernico**
in kako naša glava,
ker je ime pozabila,
sanja pod njim,
zvrhana cvetja.
Najprej mora to vzcveteti
na strašnem kraju v jasnini.

Студена секунда

Од раѓање знаеше дека
постои студена секунда
во сечиј живот
и дека таа е поголема од вечноста.
Постојано бегаше од неа,
но една ноќ како разбојник
стаса ненајавена таа
и затропа на твојот прозорец.
Тогаш за утеха
(кој ли го беше пратил?)
стаса и коњ пред твојот праг,
и заедно со ноќта
ти се фрли врз слабините негови.
Требаше да се бега од секундата страшна,
но каде кога и од другата страна
на бескрајот и вечноста
беа стасале копитата на коњот нејзин
а ти и твојот коњ
стоите заледени во место.
Некој ги беше собрал пред вас
како свиток патот и спомените,
и никогаш од таа студена секунда
не се помрднавте веќе
иако столетијата одамна
минуваат над вас,
собирајќи ја во своето крпче
пепелта на свездите што гаснат.

LEDENA SEKUNDA

Od rojstva so vedeli
da obstaja ledena sekunda
v vsakem življenju
in da je večja od večnosti.
Nenehno so bežali pred njo,
a neke noči se kakor razbojnik
prikaže nenapovedana
in ti potrka na okno.
Tedaj za tolažbo
(le kdo ga je spremljal?)
pride konj tudi pred tvoj prag,
in skupaj z nočjo
se vzdigni na njegov hrbet.
Treb je zbežati pred strašno sekundo,
vendar kam ko so se tudi na drugi strani
neskončnosti in večnosti
prikazala kopita njenega konja
in ti in tvoj konj
sta obstala zaledenela na mestu.
Nekdo je pred vama povezal
kot svitek pot in spomine,
in pred to ledeno sekundo
se nikoli ne premakneta četudi
stoletja že davno
minejo nad vama,
zbirajoč v svojo culo
pepel zvezd ki ugašajo.

Заноќив еднаш

Заноќив еднаш
како искра во каменот
и не излегов од него.
Останав да го осветлувам,
отмено од заборавот,
името втиснато на него,
искачено на межникот
што го двои минливото
од неминливото.

ZATEKLA ME JE NOČ

Zatekla me je noč
kot iskro v kamnu
in nisem šel iz njega.
Ostal sem da ga osvetlujem,
imeniten pred pozabo,
je vtisnjeno na njem ime,
vzdignjen je na meji
ki ločuje minljivo
in neminljivo.

Откако виде

Откако виде дека не за леб,
туку за жртвата на губилиште
го остри целатот крвав,
посака ножот да ѝ се врати
на својата прамајка во рудите.
Но беше доцна,
толку цврсто го беше стегнал
и толку беше се сродил крвникот со него,
што беше и самиот нож и крик
на темната страст од која се ежи ноќта
и месечината како пресечена глава
клапнува на дното од бунарот
полн со живи ѕвезди.

ODKAR JE VIDEL

Odkar je videl da ga ne za kruh,
temveč za žrtev na morišču
brusi krvavi rabelj,
si je zaželel nož vrniti
k svoji pramateri v rude.
Bilo pa je pozno,
tako krepko ga je zgrabil
in tako se je krvnik z njim povezal,
da sta bila tudi sam nož in krik
temna strast od katere se ježita noč
in mesečina ko odrezana glava
omahne na dno vodnjaka
polnega živih zvezd.

Ангелот од Курбиново

Ти помина низ болеста и болката
и пак остана неоштетен и цел
Ангелу брате.
На страшни места стапна, издржа,
се сикачи низ мракот во ведрината
и не слегуваш оттаму.
Низ мене ниско мина јато гаврани во доцна есен,
низ тебе јато ластовици со длабок лет во лето.
Твојот амбар е полн со рубини и јасписи
во кои рти музиката на сферите,
а над голото стрниште на мојата душа
семне и пее де профундис хорот.
Тебе каменот ти подава леб,
лебот на мојата синија одамна стана камен,
Мене темен порој ми ги носи боите
и, сив, на колена клекнува да липа хоризонтот
пред моите нозе,
тебе божилак под челото ти цути.
Ни еднаш јас не стапнав во иста река,
а ти не ги помести петиците од вечната вода,
ни таа се помести од нив.
Јас поминав низ прстенот и свадбата за мит, и толку,
а ти си постојано на пат низ златните руди
што бликаат под олтарот и сал венчаваат.
Јас треперев над Сè од јанса,

ANGEL IZ KURBINOVA

Šel si skozi bolezen in bolečino
in vendar ostal nepoškodovan in cel
brat Angel.
Na strašnih krajih si bil, vzdržal,
vzdignil si se skozi mrak v jasnino
in od tam se ne spustiš.
Skoz mene se nizko preleti jata krokarjev v pozni jeseni,
skoz tebe jata lastovk z globokim letom v poletju.
Tvoja žitnica je polna rubinov in jaspisov
v katerih kali glasba sfer,
a nad golim strniščem moje duše
zbor zmrzuje in prepeva de profundis.
Tebi kamen daje kruh,
kruh na moji mizi je že zdavnaj postal kamen.
Meni mračen hudournik odnaša barve
in, sivo, se spušča obzorje na kolena da mi stoka
pred nogami,
tebi mavrica cveti pod čelom.
Niti enkrat nisem stopil v isto reko,
ti pa nisi premaknil pet iz večne vode,
niti se ni ona odmaknila od njih.
Jaz sem minil skozi prstan in svatbo v hipu, in toliko,
a ti si nenehno na poti prek zlatih rud,
ki kipijo pod oltarjem in samo sklepajo poroke.
Jaz sem nad Vsem drhtel od groze,

над сиромасите и нивната скрбна трпеза,
над невината капка роса што ја ранува и зракот,
а ти ја виде без да трепнеш и секирата,
чекајќи да се крене дрвото
и да се зарие во крвките слабини на сенката.
И во темната рана на сверката без уплав насре ти,
во длабоката бездна на крвта,
и во кладенецот над кој крвникот си го изми лицето,
и пак ти остана чиста одеждата
и твојот поглед сјае над невремето
во кое ја спушта Веста блага како брод пред потопот.
Ти помина низ Сè, Сè допре, и остана недопрен.
Го извиде, помина и низ заборавот,
но ништо не заборава, ни самиот остана заборавен.
Не го изведе од темните шуми на стравот
врз висорамнините на врвот мојот крик
и не ми подаде со млеко куп
од модрите стада на сосвездијата,
нити запали оган да се огрее срцето во неутешната ноќ,
а твојот крик одзвонува открај крај на семирот
и ведр тунел е низ кој минуваат охрабрани
тагата и времето.
Мојата ружа отиде и на свадба и на закоп,
ја крена, прозрачна, тежината во латиците,
ја опеа глината на Адам и реброто од кое вивна Ева
и потоа го спушти длабоко во кристалот на минералите
да сјае лицето на убавината во мракот,
а твојата ружа во синиот бокал на небесата сал цути вечна и не венее.

nad siromaki in njihovo bedno mizo,
nad nedolžno kapljo rose ki jo še zrak rani,
a ti ne da bi vztrepetal vidiš tudi sekiro,
čakajoč da se vzdigne drevo
in se zarije v nežne lakotnice sence.
In zvéri v temno rano si pogledal brez strahu,
v globoko brezno krvi.
In v studenec ki si je nad njim krvnik umil obraz,
in vendar ti je oblačilo ostalo čisto
in tvoj pogled sije nad brezčasjem
v katerega veselo Sporočilo se spušča kakor ladja pred potopom.
Greš skozi Vse, Vse se dotakne, in ostaneš nedotaknjen.
Raziskal si, šel tudi skoz pozabo,
vendar ničesar nisi pozabil, niti sam ostal pozabljen.
Nisi ponesel iz mračnih gozdov strahu
na vrh visokih planot mojega krika
in nisi mi ponudil vrča z mlekom
modrih čred ozvezdij,
niti prižgal ognja da bi se pogrelo srce v neutolažljivi noči,
a tvoj krik odzvanja od kraja do kraja vesolja
in veder je predor ki skozenj opogumljeni gresta
žalost in čas.
Moja roža je odšla tako na svatbo kot na pogreb,
vzdignila je, prosojna, težo v cvetnih listih,
opevala Adamovo glino in rebro s katerega se je zavihtela Eva
in ga potem spustila globoko v kristal mineralov
da v mraku sije obličje lepote,
a tvoja roža v sinjem bokalu nebes nenehno cveti večna in ne ovene.

На средина од срцето на Бога таа расне висока
и одвреме навреме сал соспа мирис од неа
се сронува во првата венчална ноќ на љубовниците
и легнува во темниот бунар на нивниот бакнеж.
Моите клепки се тешки за сон,
а ти не излезе од сонот ни за миг
и нити ме оставаш буден, нити ми даваш да заспијам.
Моите зеници потемнеа од умор на пат кон далечините,
а твоите зеници се неуморни пчели
што го собираат црниот мед од ливадите на бескрајот
и го престоруваат во светлина.
На нејзината златна гранка ја оставам душата
да сјае и да трепери ко лист на проветот на свездите,
на дофат на твојот поглед,
Ангелу брате,
густо саќе на мојата прозрачна рана.

Sredi srca Boga raste visoka
in kdaj pa kdaj ves njen vonj
odnese v prvo poročno noč ljubimcev
in leže v temni vodnjak njihovega poljuba.
Moje težke veke koprniyo po spancu,
a ti ne prideš iz spanca niti za hip
niti me ne pustiš budnega, niti mi ne dovoliš zaspati.
Od utrujenosti sta mi potemneli zenici na poti k daljavam,
a tvoji zenici sta neutrudljivi čebeli
ki nabirata črni med z livad neskončnosti
in ga spreminjata v svetlobo.
Na njeni zlati veji puščam dušo
da sije in da drgeta kakor list na prepihu zvezd,
na dosegu tvojega pogleda,
brat Angel,
gosto satje moje presojne rane.

Eftim Kletnikov
STUDENEC RANE

Georgi Stardelov

EN DAN Z NOVIMI PESMIMI KLETNIKOVA

Dnevnik nekega branja

Ob svitu

Svita se petek, 27. februar, 1998. Zbujam se, že navsezgodaj se počutim utrujenega. Premišljam, kako naj začnem dan, ki se prebujaja. Včeraj, na primer, je bilo prelepo. Dan sem začel z branjem brez obveznosti, da pišem. Bral sem, kot osvobojen od dolžnosti bralca, roman Kadareja „Palača sonca“. Ta fascinanten roman sem bral brez svinčnika. Nič nisem podčrtaval, nič nisem zapisoval na rob. Vse je minilo brez ene same *nota bene*. Prebral sem ga tako rekoč v enem dihu. Tedaj sem začutil, da me že utruja t.im. profesionalno branje. Zaželel sem si branja brez obveznih zapiskov in komentarjev. Premišljujem, da je morda čas, da se mu odpovem, se pravi branju zaradi pisanja recenzij, primerov, prikazov, t.im. kritik. Vendar, je to mogoče? Se sprašujem, a v istem hipu opazim na mizi rumeno-zelenkasto mapo z novimi pesmimi E. Kletnikova, na kateri piše „Ta kozmični prepah“. Že nekaj dni me čaka. Odprem mapo in začnem z branjem. Zapišem si, da mi je gospa Fimka dala original in se veselim, da na njem ne morem podčrtavati in si beležiti svojih različnih hermenevtičnih šifer, ki si jih kasneje odpiram in razlagam in ki jih samo jaz

razumem. Berem spontano, berem svobodno, berem, kakor si želim in kar si želim. Hitro preberem vseh 71 pesmi. In hitro po prebiranju se ujamem v past. Kup misli mi roji v glavi. Spoznam: branje je, v bistvu, mišljenje, ali natančneje, meditiranje. Vzamem papir in začnem pisati. Zapisujem prvo refleksijo.

V trenutku, ko sem prebral prvo pesem in po njej še vse druge iz nove zbirke E. Kletnikova „Ta kozmični prepri“, sem, že tisti hip, začutil, da imam v rokah pomembno pesniško delo, mogoče najpomembnejše, ki ga je do zdaj ustvarila poezija tega pesnika. Vse, dobesedno, je govorilo v prid temu mojemu prepričanju: enkratnost in koherentnost pesniškega sveta, izvirnost poetskih prizorov, nenavadnost in zaumnost poetskega jezika, globočina metafizičnih vizij in vizur, s katerimi nas sooča njegova najnovejša poezija. Ko prihajam do tega svojega začetnega estetskega stališča, izrečenega že na začetku močno kategorično, doživljam redko intelektualno vznemirjenje, da nekaj odkrivam in spoznavam, da se dotikam do nekih poetskih plasti teh pesmi, ki so vznemirile tudi mojo kritiško imaginacijo in, seveda, mojo kritiško zavest. Čutim, da sem ponovno pri izvirih starih kantovskih spraševanj: Zakaj živimo? Zakaj trpimo? Zakaj ljubimo in se veselimo? Potem sem, v takšnem estetskem in filozofskem stanju, pomislil: kako je vendarle lahko tisto, kar estetiki in aksiologi prikazujejo kot najtežje - ocenjevanje in vrednotenje umetniških del! Kako je neprisiljen in kako je spontan prihod do vrednostne sodbe! Ta izvira prav iz dejstva, da se sleherna vrednota, ne le estetska, marveč tudi etična, religiozna, antropološka, znanstvena itd. odkrije takoj, tisti hip, ko stopimo z njo v direktno in neposredno komunikacijo, v našem konkretnem primeru z vrednotami v novem umetniškem delu, v katerem te enkratno domujejo. Spoznavam: estetska vrednota je v

bistvu fenomen, ki hipoma zablešči in ki nas, kot vsak redek naraven fenomen, prevzame in pritegne nase. Ta pride *ī priori*, se pravi še prej, preden se vmeša vanj naš razum in naša racionalna izkušnja. Pri tem je vrednostna sodba organsko vezana z našo estetsko apriorno naravo, z našimi estetskimi čustvi, s celoto našega estetskega habitusa. Če ga imamo, imamo njo, če ni nič, nam bo ušla, kakor da je ni bilo pred nami. Težave z odkrivanjem vrednote, se razume, so, vendar nastajajo potem, *ī posteriori*, ko se začne njeno racionalno reflektiranje in osmišljevanje. To pomeni, vsaj kar se tiče moje estetske izkušnje, vrednota je zmeraj vidna. In zdaj, v tej uri, neposredno čutim, da je ona kot blisk, da zablesti prav v hipu komunikacije z umetniškim delom, v katerem prebiva, in če ste jo doživeli, odkrili in spoznali - lepo, če je niste, se ta spet zapre vase in čaka na novega bralca. Estetska vrednota je podobna moralni, ki jo odkrijemo hipoma in neposredno v samem moralnem dejanju. Prebiva v njem in ko se do nje dotipljemo, tedaj sploh ne dvomimo o njenem ocenjevanju in vrednotenju, se pravi o njeni etično-aksiološki validnosti.

Ko se zdaj preselim v svet estetskih vrednot in concreto, v primeru mojega branja novih pesmi E. Kletnikova, moram reči, da sem se že ob prvem stiku z njimi dotaknil tudi njihove vrednosti. Že ko sem prebral prve verze prve pesmi Kletnikova, ki nosi enak naslov kot vsa njegova knjiga, „Ta kozmični preprih“, sem se že čutil prevzetega od tistega pesniškega fluida, ki ga mora imeti vsaka poetska vrednost in ki nas globoko emocionalno vznemirja in nas pripelje v znano afektivno estetsko stanje poetskih doživetij in kontemplacij. Pri tem sem hipoma občutil, da pri Kletnikovu pesniški fluid dobiva svojo akseološko težo iz tistih vznemirljivih metafizičnih slojev, ki so tako gosto naloženi v njegovih novih pesmih, da jim dajejo posebno filozofsko

globino. Ko sem prebral prve verze: „*Ta prepih kozmični/ ki razbija v nas/ zvezde in slano .../ in lakomno pije vino/ iz studenca naše rane*“, se mi je na vso moč vsilil prav ta in takšen vtis. Navsezadnje tudi sam naslov pesmi, ki je hkrati postal tudi naslov vse knjige, sugerira pesniško idejo Kletnikova, da se s svojimi novimi pesmimi vplete v neke take aktualnosti nebeškega in zemeljskega, ki nas vznemirjajo sleherni božji dan in ki nas, tako kot se razpletajo, hočejo pahniti v neko definitivno duhovno entropijo. Ta kozmična minljivost, glede na poezijo Kletnikova, nam ranjuje bitje, brodi v naši človeški rani in jo vedno znova okrvavljuje. Mi z njo sleherni dan krvavimo in krvaveč bivamo. A čeprav je rana odprta in krvava, nas ne uničuje. Še več, ona nas nedeljivo veže z življenjem in bivanjem. Zakaj pa je tako? Zato, govoreč z verzi Kletnikova, ker je človek kakor lešnik in se okoristi z njegovo modrostjo: naenkrat, v istem hipu, še v misli na popek, ustvarja svoj oklep, oziroma svoj obrambni mehanizem, da bi obranil jedrce, oziroma v primeru človeka, dušo, tako nežno in ranljivo pred divjim napadom prostora in časa.

Opoldan, istega dne

Nezmožen, da bi govoril o pesmih brez njih samih, opoldan ponovim hermenevtično proceduro branja, pesem za pesmijo. Hkrati po vsakem branju zapisujem neposredni, spontani hermenevtični komentar o tistem, kar me je vznemirilo zjutraj že pri prvem branju pesmi.

V drugi pesmi „Pred tretjim petelinom“ občutim vso izvirno in razkošno poetsko ekspresijo Eftima Kletnikova. To namreč sklepam iz začudujoče impresivnih vidikov, iz katerih njegove pesmi odkrivajo

svet. Navdušuje me vidik: *S slepimi zvezdami v torbi/ jezdi ta nočni jezdec./ Še njegov konj se zdi/ da je ustvarjen iz teme.* Oba ju v kozmični polet nosi galop noči. *Le podkve se svetijo.* Hiti k poročnemu oltarju. Tista, h kateri hiti, je *nezačeta, plodna od lepote.* Vendar so še daleč piščali, ki slavijo. Samo planine, samo soteske, nad katerimi galop noči hiti. Potem tišina ... In že ob prvem svitanju, pred zoro, se zablesti pokrajina z „žensko lepoto“. V tem trenutku se čas izvije skozi *poročni prstan.* Z vseh strani šine šibje svetlobe. Vzkalijo vsepovsod *oltarne rože ...* Vse je v veselem zanosu, kajti razglaša se svatba, ki se vzpenja celo v zenit, v katerem slavi pesem ...

Tu se ustavljam, kajti prihajam do neke bistvene dimenzije njegovih novih pesmi, v kateri je osredotočena vsa bitnost poezije E. Kletnikova. Namreč v pesmih tega pesnika je slavljen neka originalna pesniška simbioza dionizijsko-apoliničnega koncepta sveta; slavljen je lepota, modrost in harmonija tega sveta, a tudi vino in čutnost življenja; slavljen je človekov kozmos, v katerem smo naseljeni, vendar ne samo zato, da bi razumeli in odkrili njegovo lepoto in harmonijo, njegovo razuzdanost čutil in obvladanost duše, marveč da jih slavimo kot stvarjenje Popolnosti in popolnosti Stvarnika in stvarjenja. Če je poezija Kletnikova slavljenje harmonije tega sveta, potem je razumljivo, zakaj ima v novih pesmih tega pesnika poseben status metafora svatbe. Zanj je svatba zaključno dejanje zlitja polov, poštenja, križanja, prenikanja. A Kletnikovu svatba ne pomeni le človeškega, marveč tudi kozmično dejstvo. Svatba v novih Kletnikovih pesmih je poseben leitmotiv, ki od pesmi do pesmi izraža harmonijo nasprotij zemeljskega in nebeškega sveta, ki so šle nanjo k poroki. To se vidi v zbirki že v njeni tretji pesmi z naslovom „Prag“. Po Kletnikovu je prag v bistvu *življenjski studenec spominjanja.* Ta se spominja vsega: kdo

je prišel in kdo je odšel; in slehernega koraka in slehernega glasu. S tem začenja Kletnikov osnovno poetsko idejo svoje nove poezije, po kateri je hip oko večnosti. In dokler je harmonija sveta zmeraj veselje sveta, svet bolečine, ki je zmeraj navzoča, z nami in v nas *cveti v sobah*, vendar brez prič in brez časa.

V naslednji pesmi, „Sen“, se ponavljajo novi, nevideni, navdušujoči vidiki, ki so, kot v slehernem snu, nadrealni. Tako pastir vzame kot tamburico *hrib pod pazduho* in ga odnese v kočo. Igra na strune iz barv. Povsod najdeva *prasvežino*. In zdaj neki verski simbol (a nove pesmi Kletnikova so kratko in malo polne religiozne simbolike) kot je, v tem konkretnem primeru, obhajilo, ki se nam kaže skozi čašo na mizi, v kateri je vino večnost, medtem ko čebele-svečenice, kot utelešenje trenutka, nabirajo z livad raja satje. Po Kletnikovu se v obhajilu, tako kot v življenju, bolečina pokesa pred veseljem. Obhajilo je osvobajanje. Od tod tudi zaključna poanta v poeziji Kletnikova: veseliti se moramo v tem svetu njegovega angelskega devištva. Njegova poezija tudi v tem ciklu prinese in slavi to devištvo sveta. Zato v naslednji pesmi, naslovljeni „Sveta ptica“, vidimo sveto ptico kot *svetišče, ki leta*. Ta molči in kljuva trenutke časa. Kadar pa, kdaj pa kdaj, prileti v naše srce, zapusti v njem svojo senco in tedaj letimo z njo v prvo svatbeno noč, ko Krišnova flavta žene *zvezde na napajališče*. In v tej glasbi kozmosa znova občutimo velikansko harmonijo, tisti vsesplošni princip sveta v poeziji tega pesnika. A v pesmih Kletnikova preveč stabilno harmonijo sveta nekdo nenehno ogroža, vendar je pri tem ne more uničiti. Tako se vode na tem napajališču poljubljajo z ognjem, kajti na tem studencu, studencu življenja pije tudi človek, pa tudi zver in vendar pri vsem tem zmeraj *čreda ostane številna*. Njeno mleko se množi in se preliva iz vedra srca v vedro kozmosa, s čimer je poja-

snjeno ciklično razumevanje časa v poeziji E. Kletnikova. V pesmi „Himna za drevo“, ki predstavlja pesniško apoteozo vzravnosti, tistega, čemur Blok pravi *ortopedija prostum*, je drevo osamljeno in zmeraj samo. Toda v tem miru, kakor v vseh pesmih Kletnikova, se dogodi naenkrat in hipoma drama, oziroma grožnja zveri. Po eni teh poti namreč potuje sekira. Ta prihaja drevesu nasproti (kakor tudi vzravnemu človeku). To pa niti ne treni! Kajti drevo se iz veselja do življenja vzdiguje. Nikdar ni niti leglo niti sédlo. Se pravi, čas ni nikoli nad njim in v njem nehal krožiti. In prav zategadelj, ker je nahranjeno od tišine, tudi nikoli ni prenehalo peti. V tej pesmi se nam v bistvu razkrije drama in veličina pesnika!

Ko sem rekel, da je poezija Kletnikova oda radosti, petju, piščalim, svatbam, harmoniji sveta sploh, sem mislil na večino pesmi tega pesnika, vendar sem to posebej začutil v metrično zbiti pesmi „Radovo“. Ta pesem je univerzalen simbol Kletnikova za kozmos. Zanj *radost je Radovo!* To ni nikoli ovenelo, nikoli zaspalo. Radovo je cerkev, v kateri se angeli radujejo s pesmijo. V njem sveti sonce revežev. Čeprav se hrani samo s kruhom in soljo, je kakor planina in v njem raste duhovno izobilje.

Za analizo je zanimiva pesem „Vse ima svoja brezna“. V njej krik spreminja temo v svetlobo. To se zgodi, ko iz strašne razpoke rane izskoči dan, da zapoje, pri čemer pozdravlja nebesno jato, kajti ptice so *vedri otroci krika*, ki so tako visoko vzdignile *kamen bolečine*, da poje v sinjem obličju Boga. V naslednji pesmi „Čaša mleka. Zahvalnica“ je Bog mlečen in zato je vse v višavah mlečno: svetloba in sonce. Izhajajoč iz cikličnega razumevanja življenja bo Kletnikov rekel, da je mleko prišlo, zahvaljujoč se potoku, pri katerem se je napojila čreda, in pastirjem, ki so jo napasli, in je tako prešlo od vimena do čaše. V

novih Kletnikovih pesmih dominira prav ta ciklični model o potekanju sveta. Namreč to je cikel, ki se začne na zemlji in končuje v nebesih, cikel o medsebojnem prežemanju vsega z vsem. Tako je v pesmi „Molitev na Oljčni gori“ razkrita tista platonška dialektika stvarjenja, iz katere gledamo, da je vse na zemeljskem svetu spomin na Pravit in na Stvarnika. Kletnikov meni, da je temelj postavljen z njima, se pravi iz tistega spinozovskega vidika imenovanega *Deus sive natura*. Zato tudi planina ni nič drugega kot molitev vrha. V pesmih tega pesnika je v vsem, kar je na svetu, prav v vsem čutiti sledove *svetih znamenj* Stvarnika, ali Narave, ki jih na vrhu poslušamo „osvobojeni srha in suma“. V pesmi „Čebele-svečenice“ so te, ko so končale svoje *bogoslužje*, nabrale *svetlobo poletja*, napolnile satje z medom, zdaj pa mi lahko *podpremo noč s plamenom sveč* in s tem zapremo razpoko, temno razpoko v nas, iz katere vdira praznina. In zato, ko Kletnikov vpraša: kdo je tisti, ki ni načet, kdo je tisti, ki obstane brez praznine in brez rane, je odgovor, ki ga da, zelo preprost: samo tisti, ki ima *srce za imetje*, samo tisti, ki posluša *glasbo cvetja in brenčanje duše*. Vendar v pesmi z naslovom „V nadzavesti mi je bilo ukazano“ vse, vse na svetu, tako celo moč nerojenega junaka, prihaja od daleč, kakor glas, ki se izvija iz ozvezdij, naznanja tisti temni heraklitski pogled: vse v nas in okrog nas se spreminja, v kipenju, in nič ni isto enkrat za zmeraj.

Koherentnost prvega cikla se nadaljuje tudi v drugem, ki je naslovljen „Beli gost“. V njem dominira belina, hladnost, vendar zgolj kot kontrapunkt, ne pa tudi kot filozofski koncept. Kajti ob njem je življenjski hlad samo začasen gost, gost minevanja, trajna je pomlad, kipenje, cvet, veselje bivanja.

V prvi pesmi tega cikla z enakim naslovom, kot ga nosi cikel, se že drugič srečujemo z impresivnimi pesniškimi vidiki: hipoma. V goste

pride veter in sede ob postelji. Poln je molka. Ta pride z belo mreno in z belo zvezdo. Povsod je tišina. In vse je belo, še celo kamen se razcveta belo tako kot tudi roža pozabe. To občutje v vsaki Kletnikovi pesmi, da je hlad zgolj nekaj minljivega, medtem ko pomlad nikoli ne mine, lahko dojemamo za dominantno v njegovi poeziji. Kletnikov je v bistvu pesnik pomladi. V njegovi pesmi cvetje za zmeraj poganja popke in srce za zmeraj poje ljubezenske himne. Pri njem čas grmi z bleščavo in pri njem nas zmeraj obkroža tišina večnosti, kot je to zelo sugestivno prikazano v pesmi „Pomladni hip v večnosti“. Kletnikov v svojih novih pesmih razvija neko svojo, lahko bi rekli, originalno pesniško filozofijo *večnosti*, metaforo, ki s *svatbo* dominira tako rekoč v vsaki njegovi pesmi. Poleg filozofskih sporočil tega zaumnega pesnika, pesnika mistične eksaltacije, je tu še neločljiva simbioza trenutka in večnosti. To je še posebej vidno v pesmi „Hip in večnost“. V njej je rečeno, da *večnost ne računa s hipom*. Vendar in kljub temu je trenutek tisti, ki *hrani večnost*. Po Kletnikovem prepričanju *večnost* v bistvu *iz hipa raste*. Ta trenutek je dejaven noč in dan, medtem ko je večnost nenasitna, lena in ravnodušna. Takšna je zato, ker se trenutek spominja, večnost pa pozablja. In ko ne bi bilo trenutka, na katerega se večnost kot na nekakšen temelj opira, bi večnost zgrmela v brezno kaosa „v zlato pajčevino hipa“. Pri tem ta čudovita pesniška dialektika in metafizika trenutka in večnosti prideta posebej do izraza v pesmi „Priprava za večnost“. V njej odkrivamo, naj se trenutek še tako izgublja, naj še tako ugaša in izginja, da večnost brez njega ne more. Večnost, ponavlja Kletnikov, se zaradi njega giblje. Kajti vse v tem in na tem tlečem zemeljskem življenju postanejo saje; vse je *pogorišče spominov* in edina rešitev za vse nas je duša. Ta prebiva med zvezdami in nam od tam sporoča: „Takšno je življenje, vzdrži še malo, večnost gre po trenutek“.

Ta pogled Kletnikova na večnost izhaja iz njegovega prizadevanja, da bi v svoji poeziji križal in vzgojil v enem stari Vzhod in novi Zahod. Vse to nam pesniško sugestivno razkrije pesem „Dan Brahme“. V čem, v bistvu, vidi Kletnikov razliko med tema svetovoma? Evropejci se čudimo Brahmi, ki sedi prekrizanih nog in v svojem miru tako vztraja tri tisočletja in pol. Ta se je, kot pravi pesnik, nakomolčil v svojem miru v oblakih. Spodaj pa mu Ganges poje himne za ogenj, ob katerem se sveti nekaj tisočletnih dni. V tem svetu Brahme se, za razliko od našega, nikomur nič ne mudi. Mi zahodnjaki vse opravljamo v naglici. Kako mnogo stvari nam uspe opraviti v našem minljivem dnevu! S to pesmijo in prek nje Kletnikov začenja pesniško kritično korespondenco z nami samimi v tem svetu. Predmet njegove pesmi „Sebičnost“, na primer, predstavlja našo antropološko razcepljenost ali našo razdeljenost na nam neobvladljivo antinomijo v nas na telo in dušo. Kletnikov se namreč sprašuje: zakaj konec koncev duša ne vpraša telesa, kaj ga boli, česa ga je strah in kako se pripravlja za smrt, marveč ga neusmiljeno pusti, da ždi zaprto samo v sebi in se ga šele po njuni ločitvi spominja. Ta duša ni niti kot kamen ali roža, ki jima objublajo prsti, da se ju dotakne vsaj spomin. Tako je, kajti, kakor je rečeno v pesmi „Ko bi le vedeli“, težka je *beseda z bogom*, ki je brez slovesa in brez kesanja. Kletnikov ne more duši odpustiti pozabe prav zato, kot govori pesem „Spomin“, ker samo v spominjanju se sveti tisto, kar je minilo. Ta kletnikovska obtožba moderne duše je v tolikšni meri pesniško prepričljiva, da je ta, po njegovem mišljenju, začutila najbolj prvinski življenjski mrz, tisti strašni led in hlad iz pesmi „Zimski gosti“, sredi katerega jim *duša nazdravlja*, da bi jih pospremila *proti belim ozvezdjem*, vendar pa ga ne more enkrat za zmeraj ogreti niti ji to nič ne pomeni, kot je rečeno v tej pesmi, saj

duša razmišlja z ritmom zvezd in ve, da je v enem trenutku zbrano nekaj svetlobnih dob.

V pesmi „Začutil sem prepil“ pride veter kot krilati gost, vendar gre mimo in ravnodušno izgine, ne da bi se dotaknil skale bolečine, na katero se je povzpelo srce osamljeno kot mesečina. Zato v zadnji pesmi drugega cikla „Sijaj“ prispe Kletnikov do svoje življenjske in filozofske sinteze, da naša bit, človeška bit na splošno, živi v trenutku, ki zmeraj kopni v večnosti. V tem smislu je, po Kletnikovem mnenju, naše bitje na križišču. Na tem križišču vlečejo silni vetrovi z vseh štirih strani. Mislimo, da je nad nami sijaj veselja, bitje v zenitu stoji trdno, toda sonce znova preseka čas na dvoje in bolečina znova sveti. Vendar za Kletnikova veselje in bolečina v poeziji nista opozicionalni, marveč sta v kontrapunktu, kot prepletanje nasprotnih tem in idej. Obstoj bolečine zgolj polifonično poudari moč in premoč veselja.

To še posebej pride do izraza v tretjem ciklu nove knjige Kletnikova „Za snom“, ki ni tematsko osredotočen na veselje in srečo, marveč na bolečino in nesrečo.

Že v prvi pesmi cikla, naslovljeni enako kot celoten ciklus, je znova središče njegove pesniške metafizike duša, duša, ki prebiva v nekih *nejasnih krajih za snom*. Po Kletnikovem od nje, v bistvu, priteče reka življenja. Toda ta nedoločna heraklitska reka bivanja tokrat nosi *venec temnega cvetja*. Kakor da se je reka ustavila na nekem *strašnem kraju*, kjer so se zmračili spomini in je zato duša *njiva in seme bolečine* v nas. V tretji pesmi tretjega cikla „Sen. Vera“ se začne artikulirati pesniška ideja, po kateri je edino iz krika mogoče zgraditi ladjo, s katero bo možno odpluti do vulkana in do njegovega vrha. Zato v pesmih Kletnikova od tega pesniškega cikla bobni bolečina, nesreča, žalost. No, vse to on locira *odtlej* (v pesmi „Odtlej“). Na tem nedoločnem

kraju, kjer gre pot skozi vrata groba, prebiva strašna tišina. V tem svetu smo le ped daleč od skrivnosti, vendar nikakor ne moremo stopiti vanjo, kajti „trenutek povzroča, da ni nič isto“ Vendar tudi v tem svetu bolečino vsak trenutek zamenja veselje, veselje pa bolečino. V njem nam na zlatem pladnju namesto glave Janeza Krstnika nosijo našo glavo. Zato v pesmi „Heraklit“, kateremu je svet več en ogenj, ki se z mero prižiga in ugaša, Kletnikov reče, da skozi *grmenje grmi sprememba*, vendar tokrat ne mir niti veselje, marveč tkejo harmonijo nasprotja. V njej tokrat grmi boj nasprotij, v katerem je miren samo čas. Na ta način, preko Heraklita, ki sedi na bregu in mu, ko mu je temno, pepel prižiga ogenj, ko pa vlada suša, mu sonce poda vodo, Kletnikov formulira svoje temeljno filozofsko stališče, da smo samo mi, ljudje, ki prebivamo v srcu ognja in vode, nenehno na poti skozi *noč in puščavo*. To, da vidiki Temnega ustvarjajo temno pesem, to nam kaže tretji cikel v celoti. V njem se nam bitje prikaže podobno ribi, se pravi *brez tal kamnitih*, in nedosegljivo („Mrena“). V nas buči morje misli in vse je vsebovano v neukrotljivi aporiji med poldnevom in polnočjo kozmosa, ki sta v nenehni kozmični igri: brž ko eden (poldan) potegne na eno stran, druga (polnoč) vleče na drugo. Jezik pa je v tej kozmični igri zgoj nema priča. V teh *temnih hodnikih možgan* se težko znajde in je tako rekoč nemočen, da bi izrekel *nebeško in zemeljsko skrivnost*. Vendar groza duše z njeno prosojno govorico sili bitje, da spravi ven to morje misli in môr med cvetje, da bi zadihalo osvobojeno teh stisk. Isto vzdušje, v katerem dominira krik bolečine, srečujemo tudi v pesmi „Marija“. V njej se soočimo s smrtjo, z grobom, ki je *odprta rana*, ki pa se s časom zaceli glede na to, da v veku vse premine: bolečina in nesreča. Takšen je pravzaprav zakon bivanja – vse se hitro pozdravi in spet požene cvetje iz mraka. Tako

se je Marija spremenila v rožo, ki cveti v slavo mladih mrtvecev. To je še en argument več, da ne le moč veselja, marveč tudi krik bolečine suče planete. Pri tem ostaja za nas nespoznatno, ali je kamen bolečine ali pa žarek veselja tisti, ki začinja naše bitje. Tega ne bomo spoznali, razen tega ni nemo le tisto, kar boli, tudi odsotni krik noče pričati o brezni v nas. Zato v tem svetu ne pomagajo iluzije in prazne obljube („Obljuba“), kajti obljubljanje je greh. Jezus ni nikoli obljubljal, zgolj odpuščal. Za Kletnikova je, poleg tega, človek *krhko živo bitje*; rani ga lahko najbolj drobna nežnost. Te in takšne usodne predistinacije ne more nič spremeniti. Zjutraj človek ne more delovati tako kot včeraj, kajti tak je kot ogenj, ne misli na pepel in neodvisno od vsega gori, medtem ko pepelu, ki misli na ogenj, ne ostane nič drugega, kakor da samo sanja. Pri Kletnikovu sta ljubezen in smrt med sabo prepleteni. Pri tem pesniku, v njegovem poetskem in metafizičnem izkustvu, imajo mrtvi neko nenačeto moč. Tudi v tem je videti njegovo ciklično razumevanje časa. Iz njih požene namreč roža, ki je odšla z njimi na pot, vsako pomlad se vrača in izpričuje njihovo nenačeto moč. Zato se pri Kletnikovu roža opoldanskega črnega sonca vrača temna in odpelje v mrtvašnico namesto pred oltar mladoporočence k poroki. Tedaj pa se spusti to nizko sonce v pogrebne molitve, svetloba se bo poravnala s sencami in vsa ta zvezdna svetloba bo legla pod veke umrlega, medtem ko zgoraj nad zemljo Bach, ta zvezda v nebeških globinah, igra na orgle.

Četrtemu ciklu knjige „Ta kozmični preprih“ je naslov „Junak in usoda“. V njem Kletnikov odpira eno izmed velikih tem njegove poezije, ki bi jo bilo mogoče formulirati glede na neko dramatično vprašanje: ali usoda najprej planira bitko, potem pa izbira junaka, ali obratno? Kletnikov dosti vprašanj zaplete, kot je to v poeziji splošno

v navadi, in noče biti kategoričen in enopomenski. Torej pravi, da o tem nič ne vemo. Vendar pa je tisto, kar vemo: ko usoda junaka izbere, ga odpelje na *strašen kraj*. Od tam ga vrne šele, ko ga pouči o pomembnem dejanju, ki pa pri tem ostaja zunaj njene kontrole. Kajti glas junaka gre kakor grom skozi boj, ko prekolje noč na dvoje, in na ta način naredi pot pogumu, da kasneje na njenem temelju, kot na sončnem kamnu, nov rod postavi hišo v neurju, ki prihaja. Po besedah Kletnikova je eden od temeljev te hiše *blok iz granita*, drugi *iz nagrobnega kamna* in vse se na veke dogaja med tema kamnoma – temeljema. To je najlepše vidno v pesmi „Prišel je Jezus“, v kateri Jezus pride, da bo pomladil čas in večnost. A kako to naredi? Gre skozi bolečino, povzpne se na križ in potem vzdigne kvišku. To je paradigma obstoja človeškega rodu.

Kletnikov je pesnik hórderlinskega kova. Ta opozarja vse rušitelje, da na strašnem kraju zmeraj začne klitje in samo tedaj in samo tam grmi pesem sredi prepada noči. Vendar pri tem ta metafizični pesnik ve, da je skopa cena slave. Kakor se v zlati skledi Salome dogaja z glavo Janeza Krstnika, ki kot diamant pleše v krvavem plesu, tako je tudi s cenno naše glave, ki jo je presekala sablja môre: prespi vse, dokler nam je šele plamen zarje, kakor sonce vrh planine, znova ne posadi na rame. Usoda je torej polna zavisti in samo tako se izpolni.

In ko tako prebiram pesmi Kletnikova in se začenja noč spuščati na Vodno, jih vse doživljam kot eliptične pesniške eseje, zdaj nekako pascalovske zdaj nekako montaignovske. Njegove pesmi so pesniške meditacije o ljubezni in smrti, o usodi in veri, o pogumu in nemoči, o trenutku in večnosti. Vse to me pripelje do spoznanja, da poezija Kletnikovu pomeni večno pomlajevanje časa. To je najbolj opazno v pesmi „Simon iz Cirene“. Ta pesem vsebuje elemente dramaturgije

neke, rekel bi, pesniške pripovedke. Pripoveduje namreč o tem, kako je Simon iz Cirene prišel iz svojega vinograda, da bi zamenjal Kristusa pri prenašanju križa po poti na Golgoto. To pa se dogaja v času, ko v grozdju vre vino in ko nenadoma preleti senca križa. Tedaj Jezus moli Boga, da bi šla mimo njega ta čaša, vendar mora biti izpita, kajti tako je bilo sojeno in zakaj le tako je mogoče, da se bo čas pomladil. In je bila izpita. Takrat se je vino začelo peniti, od tedaj ga vzdigujejo za zdravice novim svatbam sredi novega časa. Tako v poeziji Kletnikova neustavljivo teče človeški vek. V tem nepopustljivem teku delimo z Bogom kruh in veselje, vendar je v bolečini, kot vrhu lastnega temelja eksistence, vsak od nas sam. Vendar pa ima ob dejstvu bolečine v poeziji Kletnikova pri razumevanju sveta tudi veselje svoj avtonomen status, in ta je neodvisen od bolečine, tako kakor cvetje zmeraj žene na strašnem kraju. Zato v človeku vidi dvoje hrabrosti: ena je v razpetju, druga v hostiji in vinu. Kletnikov nas opozarja v svoji poeziji, da ni človeštvo potegnilo nobenega nauka iz poslednjih Kristusovih besed: „Odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo“. Kajti že tisočletja počenja človeški rod vseskozi eno in isto, čeprav v bistvu ne ve, kaj dela. Zato ga spričo svojega krščanskega razumevanja sveta moti, da se mu mora glede na ta galilejski izvor odpustiti, da je treba odpustiti tistim temnim gostom, ki so nam spridili svatbo in veselje. Na ta način nove pesmi Kletnikova raziskujejo temeljna načela eksistence, kot nas na primer v pesmi „Nerojeni“ znova soočijo s človekom, ki spominja na Pascalov trs. Po njem je človek rojen nemočen in slab; močan je samo še nerojen. Od tod v njem ta prvobitna moč hrepenenja.

Naslov petega cikla je „Kamen.Ime“. V pesmih tega cikla je ideja Kletnikova, da bi pokazal, kako smo v kamnu zapomnjeni, da ni ničesar, kar bi bilo od njega bolj potrpežljivo, da kamen pomni naše

ime in čaka, neskončno dolgo čaka, dokler ga ne pozabimo. Ko pa se to zgodi, tedaj postane kamen naš gospodar. On je pod nami in nad nami: zdaj pozabi kot zglavje, drugič kot ime, ki nad nami mineva. Tako Kletnikov usodo kamna povezuje z usodo človeka in to pesniško idejo variira na več načinov. Najprej v pesmi „Legenda za kamen“, kot okamnitev duha in poduhovljenje kamna v skulpturi. V njej ni kamen nikoli nem. Pride iz drobovja zemlje in kot pesem odkoraka proti mestu, ko pa se iz kamna prikaže ženska, naglo obstane na ploščadi pred Fidijem. Vendar pa je najbolj vznemirljivo, ko se kamen kot stena, ki je prišla iz drobovja zemlje, vzdigne na planino in postavi na piedestal neznanega junaka, obkroženega od tišine večnosti in od večnosti tišine. Druga originalna pesniška ideja o usodi kamna je njegova usoda mejnika. Ta, podobno kot nagrobnik, ločuje mrtve od živih, dan od noči, temo od svetlobe. Toda tudi ljudje smo mejniki in mejniki nas ograjujejo in ločujejo. Vendar ta usodna črna črta mejnika je zgolj v nas, ni je pa v Njem, ki na kozmičnih statvah brez prestanka tke harmonijo tega sveta. S to pesniško metaforo kamna Kletnikov v bistvu odkriva svojo pesniško filozofijo o svetu in človeku. Po njegovih besedah kamen podpira bolečino praga. Glede na to, da vse pomni in da smo edino v njem trajno zapomnjeni, je kamen videc, čeprav je slep, in tudi ko je nem, poje starodavno pesem. Ta glas kamna in ta njegova nemost sta pesniško zelo sugestivno prikazana v pesmi „Menjava“. Kletnikov pravi, da se glava in kamen menjavata. Medtem ko eden poje, drugi molči. Ko je molk pesem, je zato pesem molk, molk, ki je iskriv. Ko kamen da iskro glavi, mu glava podari misel kamna. Temu se moramo zahvaliti, da je glava polna ognja, kamen pa misli. Vendar naj se še tako menjavata, nikoli ne mineta. Sta kakor glava in pernica, pri čemer je pernica zvesta ljubica, glava pa nezvest ljubimec

in zato, pravi pesnik, prevarana pernica okamni v srcu kamna, kajti sta kakor dlan in kamen. Dlan se vzdiguje, da bi pozdravila sonce, tedaj pa okamni in kamen postane dlan in večno pozdravlja, kakor ji mi rečemo z bogom ob sojeni ločitvi. V tem strašnem trenutku, ko srečanje nepovratno mine, ločitev okamni in traja v večnost. V tej polivalentni inspiraciji o kamnu, v teh prelepih pesmih o kamnu, v teh kamnitih pesmih doseže Kletnikov čudovite pesniške vidike. Tako samo zenice kamnitega spavalca, ki je poletel pred smrtjo skozi okno, ne morejo zaspati, ker so v tistem hipu okamnele in se ne morejo zapreti. Poleg tega mračen kamen ob poti vzplamti in gori, kajti v vsem prebiva ogenj, razen v krvniku, vendar tudi odsekana glava poje in gori, tudi ta se spominja praognja. V tej navdušeni pesniški orkestraciji kamna ves čas občutimo, kako kamen in glava izmenjujeta ogenj in kako se izročata kamnu srca, ki poje tudi sredi najtemnejših delcev noči.

Opolnoči, prej in potem

Tako rekoč neopazno, hitro bo tu polnoč, čas, ko se bo zaprl današnji dan in se odprl jutrišnji. Počasi zbiram zapiske in prelistavam, če se ni zataknil kam kak list in da si nisem kaj izmislil. Ničesar ne najdem. Moji neposredni kontakti s pesmimi so torej končani. Pogovor s poezijo Kletnikova obmolke. Konec je hermenevtične analize, začeti se mora dodatna sinteza. Od pesniškega izkustva se premaknem na reflektivno izkušnjo. Trudim se, da bi definiral središčno, noseče bistvo poezije Eftima Kletnikova iz glediščne točke njegove najnovejše knjige „Ta kozmični prepri“. Začenjam z religijskimi plastmi v njej

in z njenim religioznim izkustvom. Tedaj se spomnim Schellinga. Poiščem „Philosophie der Offenbarung“ in berem: „Pri Bogu, kakor tudi pri človeku, v kolikor je darovanje z žarkom ustvarjalne moči, odkrijemo slepo, po svoji naravi neomejeno produktivno moč ... Od nje je človek lahko pijan in trezen in to ne v različnih trenutkih, marveč v enem in istem hipu, v tem je namreč skrivnost resnične poezije. Po tem se razlikuje apolinična vznesenost od dionizijske“. V prejšnjih hermenevtičnih komentarjih pa sem že pisal o simbiozi in prepletanju teh dveh načel, ki sta tako tesno navzoči v poeziji in poetiki Kletnikova in sta v njegovi novi knjigi „Ta kozmični prepri“ osredotočeni na *hip* in *večnost*. V *hipu*, z akcentom na zanosu, na ekstatičnosti, impulzu, ustvarjalnem nagonu, na prazničnih ritualih svatb, porok in plesov, kar vse naseljuje njegove nove pesmi; v *večnosti*, z akcentom na principu mere in estetskih vizij lepote, harmoniji, duhu in duši, na razumu in razumnosti. Po vsem tem prihajam do spoznanja, da ima originalnost poezije Kletnikova svoje korenine v originalnosti pesniške obravnave teh dveh pesniških principov, ki se spajata in medsebojno križata v njegovih pesmih. Vendar pa ti načeli v njegovi poeziji ne vključujeta samo človeški in zemeljski svet, marveč se nanašata tudi na nebeškega oziroma na kozmični svet; to torej pomeni tudi kozmična načela. V njegovih pesmih je prepri kozmičen; planina je spojena z nebom; pobočja so kot ženski boki; čebele se pasejo na modrih prisojeh božje zavesti; studenci pojejo ljubezenske himne; duša gradi dom med zvezdami; pesem grmi v breznu noči; dlan pozdravlja sonce; duša misli z ritmom zvezd itd. Iz tega sklepam, da je v primeru poezije Eftima Kletnikova mogoče govoriti ne samo o znanem stališču Rilkeja, da človek pesniško prebiva v tem svetu, marveč da prav zato ta svet z vsemi svojimi zemeljskimi

in nebeškimi harmonijami prebiva v človeku in da, z eno besedo, princip sveta je estetsko, ki se razprostira v njegovih pesmih kot njihovo pomembno znamenje. Zato je ta zbirka Kletnikova bistvena knjiga. V njej sta v enkratno celoto združena in medsebojno prepletena apolinijski in dionizijski princip, ki sta sicer v drugih poetskih izkustvih najpogosteje ločena in postavljena drug proti drugemu. V poeziji tega pesnika sta harmonizirana na ta način, da je apolinijsko vsrkalo in pretopilo vase dionizijsko in zato v celoti njegovih pesmi princip reda, mere, harmonije, duševnega in duhovnega miru prevladuje nad ekstatično opitostjo, razdiranjem mere in harmonije, k čemur teži dionizijsko načelo. Tako se je v pesmi vzpostavilo ravnotežje med dvema nasprotnima ustvarjalnima principoma, ki si v njegovi poeziji ne nasprotujeta in se ne izključujeta, marveč se dopolnjujeta. Ta enotnost teh dveh načel v pesniški ustvarjalnosti Kletnikova je pripomogla, da so njegove pesmi bogate redkih vizualnih pesniških senzacij, impresivnih poetskih vidikov, sanj in vizij v pesniškem oblikovanju sveta, a prav tako tudi bogate originalnih metafizičnih kvalitiet v območju nekaterih temeljnih vprašanj o bitju in eksistenci, ki govorijo o vsemogočnosti in moči kozmosa in o nemoči in nebogljenosti človeka v njem. Vendar pri tem Kletnikovu ni ideal antropološka paradigma, tako kot Pascalu, jeznega Kristusa, ki ga odganjajo od svetišča, niti Jezusa, pridigarja, ki obljublja blaženost in tolažbo, marveč tisti *razpeti*, *trpeči*, *okrvavljeni*, ki prosi za milost in odpuščanje med ljudmi. Zato nas ta nova knjiga tega pesnika ne privlači samo s svojim poetskim in s svojim filozofskim, marveč tudi s svojim religioznim izkustvom. V njej sta v nepretrgano celovitost združeni avtor in njegova stvaritev, pesnik in njegova pesem. Torej zdaj Kletnikov lahko ponovi znane Montaignove besede o njegovih

Esejih – nisem toliko jaz ustvarjal svoje knjige, kolikor je ta ustvarjala mene. Tako je od nje neločljiv in toliko je ona neločljiva od njega.

Tako, tu končujem dnevnik nekega branja v dnevu in noči 27. februarja 1998. leta.

Prevod: Veno Taufer

EFTIM KLETNIKOV: SREČA(VANJE) V HARMONIJI

Eftim Kletnikov se je rodil 1946 v vasi Negrevo v vzhodni makedonski pokrajini Maleševo. Ta prvinska pokrajina, kakor jo je doživljal v otroštvu, je ostala pesniku trajna inspiracija nečesa pravadno nedolžnega in duhovne lepote. Študij južno slovanskih književnosti in ruščine je končal na Filozofski fakulteti v Skopju; v tem mestu se je sprva zaposlil kot novinar; potem je delal na republiškem Zavodu za kulturne spomenike in se pri tem temeljito spoznal z arheološkim in spomeniškim bogastvom Makedonije, zlasti upodobitve na ikonah in freskah so vtisnile bogate sledove v njegovi poeziji. Kasneje se je spet vrnil k novinarstvu in uredniškemu delu pri različnih literarnih revijah. V obdobju 1979/80 je eno študijsko leto prebil v Parizu kot štipendist francoske vlade.

Poleg dvajsetih zbirk poezije objavlja Kletnikov tudi eseje in kritike (izšlo je že osem knjig), objavil je knjigo drame, osem knjig pesmi za otroke, uredil je več antologij. Je tudi zelo pomemben in ploden prevajalec iz francoske literature (Racinovih tragedij, Paula Valéryja in dr.), še posebej pa ruske poezije (od knjig prevodov Puškina, Lermontova, antologije ruskih pesnikov 19. in 20. stol., do Cvetajeve, Ahmatove, Bloka, Hleblikova in dr.), slovaških, vrste srbskih in hrvaških, prav tako pa tudi slovenskih pesnikov s knjigami prevedenih pesmi Gregorja Strniše, S. Kosovela, E. Kocbeka, K. Koviča, V. Tauferja, Borisa A. Novaka, Iva Svetine.

Kletnikova poezija je vidno zastopana v vseh antologijah makedonske poezije v Makedoniji in po svetu (med drugim v Seghersovi *Poesies du monde*, Pariz, 2003). Za svoje pesniške zbirke je dobil najvišja makedonska literarna priznanja in nagrade, 2005 tudi nagrado

Republike Makedonije »11. oktober« za stvaritve v kulturi in umetnosti. Od mednarodnih nagrad omenimo frankofonsko nagrado Evropske akademije za poezijo, literaturo in umetnost »Léopold Sédar Senghor« (2005) in nagrado ruske Akademije zaum. V knjižnih prevodih ali revijalnih izborih je bila poezija Kletnikova objavljena v angleščini, nemščini, francoščini, španščini, švedščini, ruščini, italijanščini, poljščini, slovenščini, srbsčini in hrvaščini, romunščini, turščini in drugih jezikih.

Prvo knjigo pesmi je z naslovom *Moder vir* (Sinji studenec) objavil 1977; sledile so: *Zraci i samraci* (Žarki in mrakovi, 1978, nagrada mesta Skopje »13.november«), *Okoto na Temniot* (Oko Temnega, 1980, nagrada Struških večerov poezije »Bratov Miladinovcev«), *Pesni za Ognen* (Pesmi Ognjenemu, 1983), *Ikra i krilo* (Ikra in perut, 1984); *Glasovi* (Glasovi, 1987), *Triok* (Trook, 1989), *Jasnik* (Mraz, Izbor, 1989), *Magnovenija* (Migljanja, 1992, nagrada »Aco Šopov« Društva makedonskih pisateljev), *Maž i žena so lice sproti svezdite* (Mož in žena z obrazom proti zvezdam, 1994, nagrada »Grigor Prličev« za najboljšo poemo), *Prasjaj* (Prablišč, 1995), *Sina fuga* (Sinja fuga, izbor, 1995), *Troja* (Troja, 1996), *Golemata memorija* (Velikanski spomin, izbor, 1996), *Toj provev kosmički* (Ta vesoljski preprih, 1998). *Belutrak* (Kremenjak, 2001), *Živiot Kamen* (Živi Kamen, 2003, drugič nagrada Struških pesniških večerov »Bratov Miladinovcev«), *Golemoto neznaenje* (Velika nevednost, 2004, znova nagrada »Grigor Prličev«), *Goja na pat za Alba* (Goya na poti v Albo, 2007, spet nagrajena poema z nagrado »Grigor Prličev«), *Se što isprati vo svetot ednaš Bog* (Vse, kar je nekoč Bog poslal na svet, 2009) Eftim Kletnikov je kot predstavnik srednjega (četrttega povojnega) rodu sodobnih makedonskih pesnikov obogatil pestro in stilno izrazno visoko razvito paleto makedonske poezije

z neosimbolističnimi in neoromantičnimi toni. Zelo kmalu se je uvrstil v sam vrh makedonske poezije.

Že v prvih pesniških knjigah je z izvorno estetsko pretanjenostjo in skoraj baročno bujnostjo iskal povezanost pojavov življenja človeka, narave, kozmosa, neko organsko utripanje Vsega – to Vse se je v njegovi poeziji zapisovalo z veliko začetnico. Temeljna doživljajska izkušnja že iz otroštva in nato nenehno potrjevana je bila ciklična menjava ali v bistvu srečevanje smrti in rojstva, zla in dobrega, klitja in trohnenja, letnih časov, ljubezni in samosti... vsega tistega, kar je že začenjalo v njegovi poeziji dobivati emblemske simbolne podobe Prstana, Neveste, Svatbe, Smrti, Temnega, Svetlobe, Tujca, Kamna, Sinjine, Izvira ... Imena oziroma poimenovanja, skratka, ki so pesniku pomenila v posameznih pesmih hkrati zelo konkretne, ne le kake abstraktne simbolne pojave in izkušnje; obenem so ta pojav, to izkušnjo tkale v mnogo širšo pojavnost življenja, sveta, kozmosa. Tako je Kletnikov začel izgrajevati svoj edinstveni pesniški svet nemalokrat himničnih in ekstatičnih opevanj, v katerih je lahko vzpostavljaj celo tudi dostikrat v temnih tonih osvetljeno harmoničnost Vsega. Njegova pesem je nenehno iskanje uravnoteženosti Vsega. Nasprotij in protislovij, paradoksov, vseskozi pa skrivnostnih izmenjavanj v Vsem. Bilo bi zelo neprimerno in krivično iskati v tej poeziji kak »optimizem«, kakor tudi do teh verzov nerazumno in nelogično v njih videti kak »pesimizem«, kajti ti racionalizaciji niti približno nista kaki sopomenki n. pr. Temnega in Svetlega. Če že zaradi nič drugega zato ne, ker sta tako Temno kot Svetlo v poeziji Kletnikova Lepa, središče, os harmonične lepote pesmi, kar za prej omenjeni racionalizaciji ni mogoče trditi. Temno ali Svetlo je lahko zastrašujoče Lepo ali pa čarno Lepo, odvisno od tega, v kakšni konkretni situaciji ju pesnik

zagleda v posamezni pesmi. V vsakem primeru pa je, najsi srhljiva ali tolažeča – vzburljiva za našo pesniško senzibiliteto. Ob tem, kako in zakaj se učinkovanja zavemo, ostaja zmeraj nekaj onkraj, ne do kraja ulovljivo, skrivnost.

Arhetipska in mitološka tradicija makedonskega ljudskega izročila in ob njej krščansko simbolno izročilo, hkrati seveda zlasti evropska romantična in simbolistična dediščina – s temi temelji in vse bolj s patino pogovornega jezika je v kasnejših zbirkah Kletnikov razkrival poetično širino in čar dvoumnosti, večpomenskosti skrivnostnosti, ki lahko spregovorijo skozi emblemske simbole v pesmi. Arhetip, mit, religiozni obredni simbol, simboli ciklične pojavnosti narave, slutnje kozmičnega utripanja, vse s svojimi protislovji vred omogoča pesniku upesniti konkretno »zgodbo« pesmi in na drugi strani odpreti vrata v podzavestne pomene jezika te pesmi. V pesmi se soočimo z vidnim in nevidnim, izkustvenim in slutenjskim, realnim in sanjskim, s hrepenenjem in grozo, neskončnostjo in končnostjo, večnostjo in smrtjo, spominom in pozabo: detajl se povezuje s kozmičnim; nasprotja se srečajo, se so-postavljajo. Kontrapunktna prepletenost je v poeziji Kletnikova dialektična dinamika nenehnega cikličnega kroženja. Je jamstvo življenja, to jamstvo je sreča(vanje) harmonije – ubranosti Vsega v trajanju. Harmonija je poeziji Kletnikova temeljni cilj, v tej ubranosti vidi princip sveta in komosa, cikličnost dajanja in jemanja, grožnje in milosti, ognja in vode, trenutka in večnosti... Pesnik je na svoji poti upesnjevanja teh srečavanj ubranosti odkrival, da je to mogoče ubesediti s skrajno osredotočenostjo na podobi simbola. Tako je mogel za univerzalnim usodnim odkrivati individualno usojenost, njeno zasluteno skritost, ki pa je hkrati skrivnostnost univerzalnega.

Kletnikov v svoji zreli poeziji opeva realnost v čudežnosti, v nadre-sničnem. Tako odkriva v dramatični in osupljivi simbolnosti realnost. Ali drugače rečeno: iz človeškega bitja in žitja rojstnega Maleševa ra-stejo trenutki vsakdanjosti in potekanja njenih naključij v simbolne in večpomenske razsežnosti. Bilo je naravno, da ga je v njegovih novejših pesniških zbirkah, kar se je v prejšnjih vse jasneje nakazovalo, razvojna pot – skozi vse jasneje zelo svojsko in vztrajno oblikovan lastni pe-sniški/symbolni svet – pripeljala do stilno oblikovnih in izkušensko tematsko motivnih, pesniško prepričljivih metafizičnih in religioznih iskanj. Vendar ta metafizika, religioznost je pri Kletnikovu temeljena v pravadni in mitski poetičnosti. Njen izvir je v praspominu. V svoji kratki uvodni besedi k izbranim pesmim v zbirki *Velikanski spomin* je zapisal, da je človek po svoji usodi pesnik: »obsojen na Pesem ne kot dete na smrt, temveč kakor dete na večnost. Poezija je neka vrsta pra-religije in prav z njo se človek izkazuje kot religiozno bitje, ki izstopa iz mraka v svetlobo ali iz podzavesti v nadzavest /.../ s sveto iniciacijo, s katero se zmaguje strah pred minljivostjo in se sprejema zakon o vide-nju ali preobrazbi, na način kot to počno minerali«. Ta pot človeškega bitja-pesnika je že dolga milijone let in »naša duša ni od te poti ničesar pozabila«. Kletnikov se strinja z Jungom, da so pesniki antene tega praspomina. Človek sedanje civilizacije, do vratu pogreznjen v njeno materialno udobje, zgublja zaupanje v poezijo, ki osvetluje njegovo religiozno bivanje. Zato mora pesništvo razkriti to pozabo, da bi človek spet občutil »obnovljen svet nad razvalinami kaosa v nas«.

Prav zaradi te zahtevnosti do vloge poezije ostaja ob vsej navidezni preprostosti in jasnosti podob Kletnikova pesem skrivnostna, do kraja dvoumna, čarno zastrta.

VenoTaufner

KNJIŽNA ZBIRKA
POEZIJE

e-55